LAIŠKAI LIETUVIAMS

ŠIAME NUMERYJE:

Rasinis teisingumas ir moralė

Kunigas karo sūkury

Pasišventimas idėjai

Šeimyninės laimės receptas

Iš filmų pasaulio

1963

RUGSĖJIS / SEPTEMBER / XIV / NO. 9

TURINYS

RASINIS TEISINGUMAS... —
G. Kijauskas, S. J. 254

Į SAULĘ, Į AUKŠTUMAS —
dr. J. Prunskis 261

KUNIGAS KARO SŪKURY (XIV) —
B. Krištanavičius, S. J. 264

PASIŠVENTIMAS IDĖJAI —
dr. P. Mačiulis 273

KAS TEN TRAUKIA? —
J. Vaišnys, S. J. 277

ŠEIMYNINĖS LAIMĖS RECEPTAS —
A. Kregždys 279

IŠ FILMŲ PASAULIO —
K. Bučmys, O.F.M. ir Alė Rūta 284

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius — **Juozas Vaišnys, S. J.**

Redakcijos nariai:

Gediminas Kijauskas, S. J.
Kęstutis Trimakas, S. J.

Administratorius — **Petras Kleinotas, S. J.**

Meninė priežiūra — **Algirdas Kurauskas**

Fotografija — **Algimantas Kezys, S. J.**

Spaustuvė — **Immaculata Press, Putnam, Connecticut.**

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. 60636. Tel. REpublic 7-8400.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., Yearly subscription $3.00, single copy 30¢. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

"Laiškų Lietuviams" iliustracijas be redakcijos leidimo naudoti draudžiama.

1963 RUGSĖJIS
(SEPTEMBER)
VOL. XIV, NO. 9

LAIŠKAI LIETUVIAMS

RELIGINĖS IR TAUTINĖS KULTŪROS ŽURNALAS

AMERIKA ATVEDĖ PASAULĮ ANT DIDINGO ATEITIES SLENKSČIO.
SAVO MOKSLINIU IR TECHNINIU GENIJUMI
MES PASTATĖME GALINGUS TILTUS SUJUNGTI PLAČIAS JŪRAS,
O DANGORAIŽIUS — PABUČIUOTI DANGAUS MĖLYNĘ.
DISTANCIJAS PAVERTĖM NYKŠTUKAIS, O LAIKĄ PANČIAIS SURAKINOM.
MES IŠDROŽĖME KELIUS STRATOSFEROJE.
NUOSTABIA MEDICINOS PAŽANGA MES PAGYDOME DAUG BAISIŲ LIGŲ,
SUMAŽINAM SAVO SKAUSMĄ IR PRAILGINAME GYVENIMĄ,
SUKURDAMI SAUGESNĮ IR GERESNĮ PASAULĮ.
BET KAI ATSISUKAME Į PAŽANGĄ RASIŲ SANTYKIUOSE,
TAI STOVIME PRIEŠ BEGĖDIŠKIAUSIĄ AMERIKOS VEIDO VAIZDĄ.
NEŽIURINT SPRAUSMINIŲ LĖKTUVŲ GREIČIO SUSISIEKIME,
ŽMONIŲ SOCIALINIUOSE SANTYKIUOSE
MES VOS KRUTAME SU VEŽIMĖLIU IR ARKLIUKU.
MOKSLO PAŽANGA VISUS KRAŠTUS PADARĖME KAIMYNAIS,
BET NEPANAUDOJOME SAVO MORALINIO GENIJAUS SUKURTI BROLYBĘ.

(Iš M. L. King **Race, Challenge to Religion,** 1963)

* * *

GEDIMINAS KIJAUSKAS, S. J.

RASINIS TEISINGUMAS IR DOROVINĖ BEI RELIGINĖ KRIZĖ

MES priimame šias tiesas kaip savaime suprantamas, kad visi žmonės sutverti lygūs, kad jie apdovanoti jų Kūrėjo nepažeidžiamomis teisėmis, tarp kurių yra teisė į gyvybę, laisvę ir laimės siekimą. Valdžios sudaromos tam, kad apsaugotų šias teises... Tai Amerikos Nepriklausomybės Paskelbimo antrasis paragrafas. Beveik prieš porą šimtų metų šiais skambiais Tomo Jefferson žodžiais prabilo į pasaulį jauna, tik ką gimusi Jungtinių Amerikos Valstybių tauta. Ji atsiskyrė nuo svetimųjų jungo, kad gyventų laisvai. Į savo tautinio gyvenimo pamatus ji padėjo žmogų - asmenį su jo šventomis teisėmis.

Rasės problema Amerikoje

Amerikos istorijoje, kaip ir kituose kraštuose, šis gražus idealas ne visai pilnai buvo įgyvendintas. Beveik per šimtą metų po nepriklausomybės paskelbimo dalis gyventojų, kurie seniau buvo atvežti iš Afrikos darbui, skurdo vergovėje. Kai krikščionybės principų įtakoje vergija pranyko vakarų pasaulyje, tai Amerikoje ji atgijo ekonominių motyvų diktuojama — užsimokėjo investuoti pinigus į žmogiškas būtybes, jas turėti ir naudoti darbui, pirkti ir parduoti, kaip mantą ir savo nuosavybę.

Prieš šimtą metų vykęs Amerikos civilinis karas — vienas žiauriausių istorijoje — bent dalinai ir kilo dėl vergijos panaikinimo. Negrai išgirdo išlaisvinimo balsą tik prieš prezidento Abraham Lincoln mirtį, kai jis 1863 m. sausio 1 d. paskelbė emancipaciją visiems vergams. Deja, vergijos pančiams nukritus, laisvė ir Nepriklausomybės Paskelbimo teisės daugeliui negrų ne tuoj pat nusišypsojo. Negrai ir toliau kentėjo priespaudą ir įgimtųjų teisių paniekinimą. Iš tiesų, juodaodis amerikietis ir šiandien jaučia rasinį išskyrimą nuo pirmojo savo žingsnio į šį pasaulį — nuo ligoninės, kur jis gimsta, iki savo mokyklos, bažnyčios, balsavimo, darbo galimybių ir kapinių — jis visur traktuojamas skirtingai nuo baltaodžio amerikiečio. Visuomet prisimintina, kad rasinio teisingumo problema Amerikoje yra ilgos istorijos išdava.

Negro teisių pagrobimas nėra tik akademinis klausimas. Amerikoje gimęs negrų kūdikis šiandien — nesvarbu kokioje vietoje ir valstybėje jis gimsta — teturi pusę galimybių užbaigti gimnaziją, palyginus su baltuoju kūdikiu, gimusiu toj pačioj vietoj ir tą pačią dieną; trečdalį galimybių įsigyti profesiją; du kartus greičiau gali netekti darbo; maždaug vieną septintadalį galimybių uždirbti 10,000 dol. per metus; jo gyvenimo amžius bus septyneriais metais trumpesnis; jis uždirbs dvigubai mažiau negu baltasis.

Šimtas laukimo metų praėjo, kai prezidentas Lincoln išlaisvino negrus, tačiau jų palikuonys, vaikučiai vis dar jaučia vergovės likučius. Jie neišlaisvinti iš neteisingumo — socialinės ir ekonominės priespaudos. Per šį laiką jie daug pasiekė ir pažengė į priekį kultūroje. Bet tie laimėjimai niekad neužtrins to nemalonaus fakto, kad didžioji emancipacijos proklamacija tik dalinai išlaisvino negrą. Šis dokumentas panaikino vergiją, bet jis paliko Amerikos juodaodžius surištus kastos raiščiais. Išlaisvintas negras atėjo į tuštumą — vis dar be savo esminių teisių: nepriimamas į mokyklas, varžomas ekonominės ir rezidencinės diskriminacijos. Tik 1954 m. gegužės 17 d. "išlaisvintajam" negrui užtikrino lygias teises mokytis, bet iš tikrųjų ir šiandien ši teisė ne visur vykdoma.

Kodėl negras taip ilgai negauna savo įgimtų ir piliečio teisių, kuriomis džiaugiasi visi kiti šio krašto gyventojai? Šiek tiek tai paaiškina tautos istorija. Bendras psichologinis faktas toliau rodo, kad lengviau nekeisti esamos padėties. Keitimas, ypatingai kai reikia dėti pastangas, aukotis, kentėti, yra nemalonus dalykas, kaip yra nemalonu šokti iš lovos anksti rytą, kai žinai, kad laukia sunkus darbas. Kai viskas gražiai ir pagal mūsų norus rieda, nesinori klibinti ratų. Yra ir daugiau priežasčių, bet jas visas persunkia didelis savanaudiškumas. Girdime kartais sakant: "Negras tegul pasilieka savo vietoje". Žmogus dėl savo nuodėmingumo tiesiog natūraliai nori, ką nors laikyti prispaudęs žemiau savęs. Gi negras dėl istorinių priežasčių ir, suprantama, dėl savo spalvos, tampa puiki auka ypač tiems, kurie neturi geresnio pagrindo kaip spalvą savo antžmogiškumui įrodyti.

Negras, "pastatytas savo vietoje", aplamai neteko daug progų ir galimybių, kuriomis pasinaudojo baltasis žmogus. Dažnai jį sąlygos atbaidė pagerinti save ir savo padėtį. Jei kolegija jam ir atidarė duris, tai arba ji buvo toli, arba toleravo jį tik po skaudžia segregacijos skraiste. Vienas daktaras prisimena: "Aš turėjau eiti pėsčias penkias mylias į mokyklą. Praeidavau tris baltųjų mokyklas pakeliui į šią sulūžusią mokyklą." Be to, laimėjimai ir atlyginimai, kurie kitus žmones verste vertė kilti aukštyn bei save tobulinti, buvo uždaryti negrams. Nelyginant kitų amerikiečių, negras neatvyko į Ameriką pasipelnyti; jį jėga atvežė, čia laikė, kol visi santykiai su jo namais buvo žiauriai nutraukti. Tada leido jam pajusti, kad, iš tiesų, čia ne jo namai. Gal dėl to daugelis baltųjų jaučia panieką negrui. Psichologija sako, kad žmogus nekenčia to, kurį jis privertė kentėti.

Kitos tautybės ar mažesnės grupės lengvai įsijungia ir tampa Amerikos tautybių mišinio dalimi. Reikalui esant, žmogus pakeičia savo pavardę. Negras to padaryti negali. Jis visuomet atpažįstamas iš spalvos. O spalva prisimenama Amerikoje ir kaip buvusios vergijos bei žemesnio žmonių rango simbolis. Tokio galvojimo pėdsakus randame kad ir šiame teisingumo ministerio Robert F. Kennedy liudijime senatui: "Keliaudamas negras, pasižiūrėjęs į turistų vadovą, suranda tik vieną vietą pernakvojimui Montgomery, Ala., ir iš vis jokios vietos Danville, Va. Gi šuo, jei tik jis keliauja su baltaodžiu, gali net penkiose vietose nakvoti Montgomery mieste ir keturiose Danville mieste".

Du vergijos šimtmečiai ir kitas skaudžios diskriminacijos šimtmetis negrui nebuvo lengva našta. Jam taip pat ne-

malonu klausytis, kai kiti diskutuoja, ar jie duos jam jo teises. Iš tiesų, negro kantrybė išseko. "Kuris iš mūsų", — klausė prezidentas John F. Kennedy visą amerikiečių šalį birželio 11 d., — "būtų patenkintas patarimu dar pakentėti ir palaukti?" Visai teisingai pareiškė viceprezidentas Lyndon B. Johnson, kad prašyti dar daugiau kantrybės iš negro reikštų prašyti daugiau to, ko jis ir taip jau pakankamai davė.

Pabudo negras. Jis jaučia, kad gali pagerinti savo dalią. Jis sustiprėjo ekonominiai ir pažengė auklėjime ir vadovavime. Baltojo žmogaus pasaulis jį vilioja. Jo kova — ne nusiminimo, o viltingų lūkesčių revoliucija. Vienas žurnalas Amerikoje ją pavadino televizijos revoliucija. Namuose negras kasdien mato mažame ekrane baltajam žmogui prieinamus patogumus, kurie jam uždrausti. Iki šiol jis, tik nosį prispaudęs prie lango, stebėjo tas gėrybes. Dabar jis nori plačiai atsidaryti duris, drąsiai įeiti ir dalintis jomis. Jis jaučia, kad jam neturėtų būti paneigta nei namai, nei darbai, nei mokyklos, nei kas kita vien tik dėl jo odos spalvos. Jis mano, kad, nulupus jo juodą odą, apačioje, iš tiesų, rasi tokią pat sielą, kaip ir balto žmogaus. Šią mintį gražiai išreiškė aštuonioliktojo šimtmečio gale William Blake: "Mano mama pagimdė mane pietų laukuose, ir aš esu juodas, bet mano siela yra balta!"

Tarprasinis teisingumas ir baltieji

Baltajam amerikiečiui dabartiniai įvykiai gana aiškūs: negrai žygiuoja prieš policijos šunis ir ugniagesių vandenį, negrų perpildyti kalėjimai, negrų demonstracija su daina, negrai išsirikiavę balsuoti prie užsiregistravimo raštinių Mississippi valstybėje, negrai susėdę miesto salėje Niujorke, negrai susikaupę apgailėti savo žuvusio vado, vardu Medgar Evers...

Baltasis žmogus tai mato ir pribijo, nes jaunoji negrų karta duoda toną šiai revoliucijai su reikalavimu: "Šiandien viską!" Tai lengva pasakyti, bet ne įvykdyti. Baltasis žmogus gal gerbs Martin Luther King, ar Roy Wilkins ar kitus, kuriuos pažįsta, bet jis bijo nedisciplinuotų jaunuolių ir ypatingai beveidžių statistikų. Daugelis ramių ir galvojančių baltųjų bijo ne tiek dėl savęs, kiek dėl savo vaikų. Kartais tėvai garsiai galvoja: "Mes bijome išleisti savo vaikus naktį į gatvę. Girdėjome, kad juodukas X sūnų sumušė, Z mergaitę išniekino ir t. t." Arba kitas, visiems gerai žinomas reiškinys, kas darosi, kai pasirodo viena negrų šeima kaimynystėje. Ištisi baltųjų kvartalai pasiduoda panikai. Tada regime savos rūšies "tautų kraustymąsi". Su masiniu bėgimu krenta namų bei nuosavybių kainos.

Nusistačiusieji prieš integraciją mokyklose ir rezidencinėse vietose tvirtina, jog negrų ir baltųjų bendravimas neišvengiamai ves į tarprasines vedybas. Kur svarbų vaidmenį vaidina žmogiškosios emocijos, ten galime sukelti baimę. Prisimename sukeltą susijaudinimą dėl žydų, katalikų ir Romos dominavimo Amerikos gyvenime. Tam tikra dozė baimės suprantama protingame asmenyje, kaip šiandien mes jaudinamės dėl lietuvių, kurie išteka už nelietuvių ar veda nelietuves. Vienas žymiausių veikėjų rasinio teisingumo srityje, tėvas John LaFarge, S. J., gražiai atsako šiam baiminimuisi: "Tarprasinės vedybos yra kiekvieno asmeniškas pasirinkimas. Katalikų Bažnyčia nededa jokių varžtų tokioms vedyboms; nusprendimas save ar savo vaikus išstatyti tokiems socialiniams spau-

dimams, kuriuos tokia moterystė neša su savimi, paliekama individui ir jo ar jos sveikam protui. Bet, manau, kad tie, kurie labai garsiai šaukia dėl tarprasinių vedybų, nori tik iškreipti problemą. Šiame krašte nėra jokio bendro sąjūdžio ar noro tarprasinėms vedyboms. Jei šis klausimas gąsdina žmones, tai čia tik išdava to įsitikinimo, kad negras užima žemesnę vietą draugijoje ir turėtų visuomet priklausyti antrajai piliečių klasei. Taip tarprasinės vedybos tampa grasinimo simboliu visam baltųjų antžmogiškumo planui."

Skaudžiausia, kad šios ir kitos panašios segregacijos negerovės tampa priežastimi ir toliau tęsti diskriminaciją. Negrų rezidencijos yra apleistos didele dalimi dėl segregacijos mokyklose, namuose, darbe. Jie neturi pajamų įsigyti lygiai gerus namus kaip baltieji. Tose pačiose patalpose, kur seniau gyveno viena baltųjų šeima, dabar susikimšę trys ar keturios negrų šeimos su būriais vaikų. Kai taip atsitinka, visa aplinka keičiasi. Susigrūdimas, triukšmas ir kiti panašūs reiškiniai duoda naują ir dažnai liūdną vaizdą. Šiuo atveju pasikeitimas įvyksta ne dėl rasės, bet dėl uždarbio lygio.

Segregacijos gynėjai vis tiek tvirtina vingiuota logika, jog negrai, indėnai ir kai kurie ispaniškai kalbantieji amerikiečiai per daug skiriasi kultūra ir civilizacija, kad jie galėtų asimiliuotis mokyklose, fabrikuose ir rezidencijose. Tie patys žmonės užmiršta, kad prieš keletą metų panašiai buvo puolamas imigravęs airis, žydas, italas, lenkas, vengras, vokietis, rusas, lietuvis. Ir tada ir dabar skirtumas teisino diskriminaciją ir net paniekinantį žmogaus traktavimą. Europietis imigrantas, džiugu konstatuoti, pasiekė savo tinkamą lygį. Ekonominės galimybės jam buvo prieinamos ir mokyklos durys atidarytos. Šiandie negrų grupės kovoja už tas pačias galimybes. Jie nori auklėjimosi, kuris neneša kartu pažeminančios gėdos; ekonominio pakilimo, pagrįsto nusipelnymu ir gabumu; savo civilinių teisių, kaip laisvo krašto piliečiai.

"Negro dorovinis ir kultūrinis lygis per daug nusmukęs", vėl kartoja segregacijos šalininkas. Žinoma, jis užmiršta daugybę negrų, kurie yra visuomenėje atsakingi, dori ir apdovanoti proto gabumais. Deja, šie asmenys turės kentėti nuo to paties atskyrimo.

Argi neklaidinga skelbti segregaciją, kaip apsisaugojimo priemonę nuo blogybių? Kalbant apie dažnai perdėtas negro blogybes, verta būtų permąstyti tėvo Harold L. Cooper, S. J., žodžius: "Pasėję vėją, mes piauname viesulą. Negras šiandien didele dalimi yra toks dėl segregacijos. Niekuomet nepriimtas į mūsų visuomeninio gyvenimo audinį, paliktas dešimtmečiams prie vergijos slenksčio, beveik niekuomet neduota jam pagarbos kaip asmeniui, daugelis tad negrų parodo maža arba iš vis nerodo atsakomybės jausmo visuomenėje. Iš tiesų, reikia stebėtis, kad tiek daug negrų dar išvengė tos žlugdančios padėties padarinių, kuriuos sutvėrė rasinis išskyrimas."

Rasinis teisingumas ir dorovinė bei religinė krizė

Siekiant rasinio teisingumo tarp žmonių, iškyla daug klausimų, surištų su istorija, ekonomija, sociologija; procedūros ir technikos klausimai; kultūrų konfliktai. Daug rašyta apie visa tai. Niekas neneigia tų dalykų svarbos. Bet mums būtina perkirsti šią rasės ir su ja susijusių dalykų raizgynę ir eiti prie pagrindinio klausimo, prie pačios problemos širdies, palie-

kant nuošaliai antraeilius ar mažiau svarbius dalykus.

Jungtinių Valstybių vyskupai savo 1958 metų pareiškime visiems Amerikos katalikams suveda šią problemą į vieną pagrindinį tašką: "Rasės klausimo širdis — moralinė ir religinė. Čia klausimas apie žmogaus teises ir mūsų laikyseną artimo atžvilgiu. Jei mūsų laikysena bus pagrįsta didžiuoju krikščioniškosios meilės įstatymu artimui ir pagarba jo teisėms, tada mes galėsime surasti būdus harmoningai prisitaikyti teisėje, auklėjime, ekonomijoje ir sociologijoje. Bet jei mūsų širdis yra užnuodyta neapykanta ar abejingumu bendram mūsų artimo gėriui bei jo teisėms, tai mūsų tauta stovi prieš didelę vidinę krizę" *(Discrimination and the Christian Conscience).*

Didžioji vidinė krizė atėjo, mes ją pergyvename. Vienas savaitinis žurnalas rašo: "Istorija pažymės: 1963 metų vasara buvo revoliucinis laikas, sezonas, kada devyniolika milijonų Jungtinių Valstybių negrų reikalavo užmokėti šimto metų pažadą, pavadintą Išlaisvinimo Paskelbimu" *(Newsweek,* 1963. 7. 29).

Jungtinių Valstybių prezidentas John F. Kennedy minėtoje kalboje kreipėsi į visą Amerikos tautą: "Pirmiausiai (rasių neramumuose) susitinkame su dorovine problema. Ji taip lygiai sena, kaip šv. Raštas, ir aiški, kaip Amerikos konstitucija. Esmėje klausimas yra, ar duoti visiems lygias teises ir lygias galimybes; ar traktuoti savo brolius amerikiečius taip, kaip mes norėtume būti traktuojami. Jei amerikietis, kadangi jis juodaodis, negali valgyti pietų viešame restorane; jei jis negali siųsti savo vaikų į geriausią prieinamą mokyklą; jei jis negali balsuoti už viešuosius tarnautojus, kurie jį atstovauja; jei, trumpai tariant, jis negali naudotis pilnai ir laisvai tuo gyvenimu, kurio mes visi trokštame, kuris mūsų norėtų pakeisti savo odos spalvą ir atsistoti jo vietoje?... Atėjo laikas šiam kraštui išpildyti savo pažadus... Mes stovime prieš moralinę krizę kaip kraštas ir tauta. Policijos tramdantys veiksmai jos nenumalšins. Negalima ją palikti didėjančioms demonstracijoms gatvėse. Nenuraminsime ją vien nereikšmingais veiksmais ar kalba. Laikas eiti prie darbų kongrese, jūsų valstybėje ir vietinių įstatymų leidžiamajame organe ir ypatingai visų mūsų kasdieniniame gyvenime." Birželio 19 d. prezidentas prašė kongresą sustabdyti dvigubą dorovinį matą viešuose patarnavimuose, biznyje, mokyklose, darbo paskirstymuose.

Pirmoje audiencijoje pas naująjį popiežių prezidentas išgirdo Povilo VI pagyrimo žodžius dėl jo pastangų, siekiant rasinio teisingumo: "Mes nuolat prisimename maldoje jūsų pastangas užtikrinti visiems piliečiams lygius pilietybės patarnavimus, kurie remiasi visų žmonių lygybe dėl jų kaip asmenų ir Dievo vaikų kilnumo" (1963 liepos 2).

Visų rasių lygybė ir kilnumas

Kodėl rasės problema yra religinė ir dorovinė? Pirmiausia todėl, kad segregacija paneigia žmogiškos asmenybės šventumą, padaro kai kuriuos asmenis mažiau negu žmones. "Neteisinga, rašė popiežius Jonas XXIII savo paskutinėje enciklikoje *Pacem in Terris,* "kad kai kurie žmonės yra iš prigimties aukštesni, o kiti žemesni. Visi žmonės yra lygūs dėl savo įgimto kilnumo." Rasiniu, fiziniu, moraliniu, taip pat tautiniu ir kitais atžvilgiais nelygūs žmonės turi kažką bendra, kas visus juos padaro žmonėmis. Yra tokių vertybių, kurias randame kiek-

viename žmoguje, nežiūrint jo rasės, ūgio, amžiaus, lyties, tautybės, sveikatingumo, išsilavinimo, turtų ir t. t. Tą bendrąjį elementą, kuris padaro kiekvieną žmogų žmogumi, vadiname žmogiškąja prigimtimi. Ne kraujo rūšis, mėlynos akys, aukštas ūgis, amžius, lytis, luomas, titulai, priklausymas kuriai partijai, ne profesija, specialybė, užimamos pareigos, tautybė, uniforma, galybė, pagarsėjimas ir kiti panašūs dalykai padaro žmogų žmogumi. Žmogus gali būti be rankų, be kojų, kuprotas, aklas, kurčias, nebylys, nepagydomas ligonis, beraštis, nusikaltęs, mažo ūgio, labai senas, negimęs, negražiausias, be profesijos ir specialybės, be diplomų, be titulų, be tarnybos, be partijos, be namų, be tėvynės, be šeimos, be darbo, pusnuogis — kol jis yra prigimtų esminių žmogiškųjų vertybių nešėjas, jis yra pilnas ir tikras žmogus. Su ta prigimtimi jam priklauso visa eilė teisių, kurių negalima niekam paliesti ar pažeisti (žiūrėk kun. K. Mažučio *Mažasis žmoniškumo manifestas,* 1950).

Šių dienų rimti mokslininkai atmeta pasenusius tvirtinimus, jog negras iš prigimties esąs menkesnio intelektualinio pajėgumo. Pavyzdžiui, dr. Albert Niedermeyer, teologas ir medicinos mokslininkas, kategoriškai tvirtina: "Pagrindiniai protinio gyvenimo reiškiniai yra bendrosios žmogiškos prigimties daviniai ir jokiu būdu nėra surišti su rase ar priklausą nuo jos. Skirtumai turi daugiau pagrindo kultūroje ir tradicijoje, tai yra, daugiau dvasinėje įtakoje negu paprastoje "paveldėjimo masėje" *(Compendium of Pastoral Medicine).*

Visų žmonių lygybę ir kilnumą mums ypatingai parodo mūsų krikštas bei jo prasmė: "Kurie tik esate pakrikštyti Kristuje, tie apsivilkote Kristumi. Čia nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo..." Šiandien Povilas dar pridėtų: nebėra nei juodo, nei baltojo; nebėra nei rudo, nei geltono, "nes jūs visi esate vienas Kristuje Jėzuje" (Gal. 3, 27-28). Tikėjimu ir krikštu mes esame įjungti į Mistinį Kristaus Kūną, Jo Bažnyčią. Šiuose tikėjimo namuose, šioje Viešpaties šventovėje, šiame Mistiniame Kristaus Kūne negali būti vietos rasinei diskriminacijai ir kartumui, kuris seka iš jos. Ypatingai šiuo metu, kai visų žmonių mintys ir širdys ilgesingai

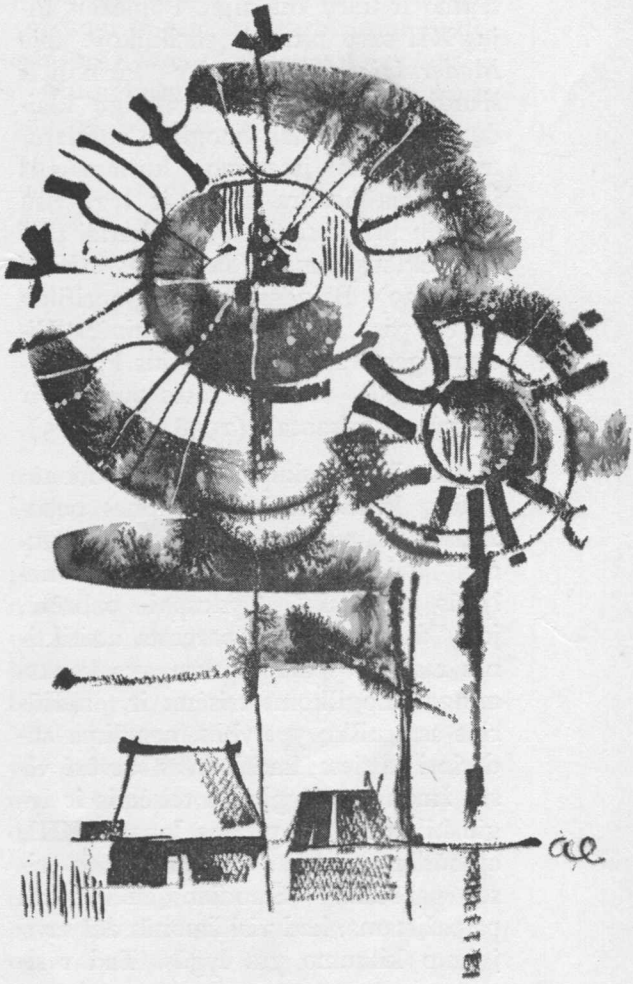

nukreiptos į krikščionių vienybę, reikalinga, kad teisingumas ir artimo meilė, be jokios diskriminacijos, šviestų Kristaus Bažnyčioje. Krikščioniškos vienybės centras tegali būti vienas — Kristus ir Jo Mistinis Kūnas. Tą Mistinį Kūną atpažinsime tik tada, kai jame bus vienybė ir tarp narių švies teisingumas bei Kristaus meilė.

Pirmoji krikščioniškosios meilės užduotis — duoti kiekvienam žmogui tai, kas jam priklauso kaip žmogui: gerbti jį ir jo teises. Šio esminio teisingumo dėsnio sulaužymas žmonių santykiuose atnešė daug skausmo, kentėjimo ir karų žmonijai. Popiežius Pijus XII savo pirmoje enciklikoje apie *Moderniąją Valstybę* rašė: "Pirmoji iš šiandien paplitusių kenksmingų klaidų yra užmiršimas žmogiško solidarumo ir meilės įstatymo, kuriam mus įpareigoja bendra kilmė ir lygi visų žmonių prigimtis, nesvarbu kuriai tautai priklausytume" *(Summi Pontificatus,* 1939). Baigdamas savo pontifikatą, tas pats popiežius priminė: "Visiems gerai žinoma, į kokius kraštutinumus gali nuvesti rasės puikybė ir rasinė neapykanta" (1958 rugsėjo 5).

Amerikos vyskupai aiškiai mokė: "Mūsų krikščioniškas tikėjimas nepažįsta rasės, spalvos ar tautybės skirtumų." Pripažindami, kad "žmonės nelygūs gabumais", vyskupai pabrėžė, jog "diskriminacija, paremta atsitiktiniu rasės ar spalvos faktu, yra kenksminga žmogiškoms teisėms ir, nežiūrint asmeniškų ypatybių, negalima suderinti su tiesa, kad Dievas sutvėrė visus žmones su lygiomis teisėmis ir lygiu kilnumu." Popiežius Jonas XXIII, apibūdinęs žmogaus kilnumą ir jo teises, pabrėžia: "Šiandien jau bendrai pripažįstama, kad visi žmonės dėl savo įgimto kilnumo yra lygūs. Tad rasinės diskrimiancijos jokiu būdu negalima pateisinti..." *(Pacem in terris).* Dabartinis mūsų šv. Tėvas Povilas VI pareiškė Prancūzijos katalikų *Socialinių Savaičių* penkiasdešimtosios sesijos dalyviams: "Demokratija, kurią palaiko Bažnyčia, yra tokia žmonių bendruomenė, kurioje visi asmenys yra lygiai laisvi, kurioje visi gali naudotis tomis pačiomis teisėmis, pažindami savo pareigas ir mokėdami pagerbti kitų asmenų laisves. Kiekvienas, panaudodamas bendrajai gerovei savo talentus bei sugebėjimus, bendromis jėgomis solidariai palaiko savo brolius, kuriems prigimties dovanos bei aplinkybės ir mažiau palankios.. Jei demokratija reiškia visų žmonių brolybę, tai Evangelija mus moko mylėti visus žmones, nepaisant, kas jie būtų. Evangelija mums įsako vargingesniems žmonėms duoti priemones, kad jie galėtų garbingai susikurti žmogaus vertas gyvenimo sąlygas.." (žiūrėk 1963 liepos 25 d. *Draugą*). Atrodo, kad šie žodžiai buvo taikyti ir Jungtinėms Valstybėms, kurios dabar grumiasi su rasinio teisingumo problemomis. Bet mažumų priešinimasis priespaudai ir reikalavimas pripažinti visiems lygybę pasikartoja tiek vakarų pasaulyje, tiek Azijoje ir Afrikoje. Tai nėra Jungtinių Amerikos Valstybių monopolis. Kitur sukilimo priežastis ir pradžia yra religinė, kalbinė, kultūrinė ar vien tik politinė. Problema visur ta pati: kaip išlaikyti lygsvarą tarp daugumos ir mažųjų grupių modernioje valstybėje.

Rasėje, kaip ir kituose klausimuose, žmogus yra linkęs maišyti meilę su sentimentalumu, su jausmais, pagrįstais fiziniu patrauklumu. Tikra meilė liepia ieškoti kito gėrio, nenuilstamai ryžtis padaryti kitą laimingu, veikliai trokšti, kad kito, kaip asmens, augi-

mas būtų puoselėjamas. Čia yra prisimintini Kristaus žodžiai: "...kiek kartų tai padarėte vienam šitų mažutėlių, man padarėte" (Mat. 25:40).

Šiandien mes regime didelį pasikeitimą Amerikoje ir visame pasaulyje, kai vienų žmonių antžmogiškumo ir kitų pusžmogiškumo jausmai pamažu nyksta ir eina prie teisingo vidurio. Tai sveikintinas pasikeitimas. Kiekvieno mūsų uždavinys padaryti tą revoliuciją, tą pasikeitimą taikingą ir konstruktyvų visiems. Žinoma, mes galime pasielgti taip, kaip vienas amerikiečių senatorius, kai prezidentas Kennedy senate negrams maldavo lygių teisių. Vėliau reporteris paklausė, ar jis girdėjo prezidento kalbą. Senatorius atsakė: "Aš gėles sodinau, aš negirdėjau."

Mūsų laikams būdingos srovės nesulaikysime — visų žmonių siekimo lygybės. "Nesustabdysi upės bėgimo...", dainavo mūsų poetas Maironis. Ir neverta jos stabdyti. Šis troškimas ir siekimas yra kilnus. Krikščioniui belieka jungtis visomis jėgomis prie to siekimo greitesnio įgyvendinimo. Žinoma, jo veikimą visuomet turi žymėti drąsa, sveikas protas ir išmintis. Rami ir ištverminga drąsa tarp žmonių užgaidų ir nesusipratimų; sveikas protas, kuris mato problemas jų tikroje perspektyvoje ir naudoja tinkamas priemones tikslui pasiekti; išmintis, kuri įžvelgia problemų šaknis istorijoje, pasiruošia veikimui ir renkasi svarbiausius ir tiesiausius kelius tikslui siekti.

Mūsų laikai šaukia krikščionį kurti istoriją, ne vien tik ją užrašyti.

Į SAULĘ, Į AUKŠTUMAS

DR. JUOZAS PRUNSKIS

ŠVENTASIS Augustinas yra davęs taiklų patarimą:

— Dievo pavyzdžiu, ir tu būk visai nesikeičiantis, visada tas pats. Ne taip, kad šiandien būtum blaivus, o rytoj prisigėręs; šiandien taikus, o rytoj ieškąs kivirčių; šiandien apsisvarstęs, o rytoj pasimetęs. Būk kaip paveikslas monetoje — visada neiškreiptas, visada lygiai kilnus.

Žmogaus pastovumas gėryje yra problema, kurios teigiamam išsprendimui šv. Teresė duoda tokį patarimą:

— Suprask, kaip žmonės keičiasi ir kaip maža galima jais pasitikėti. Dėl to tvirtai laikykis Dievo, kurs yra nesikeičiąs.

Klampiame gyvenimo kelyje žmogaus akis turi būti nukreipta į įkvėpimo ir stiprybės šaltinį — Dievą. Jis yra virš visko. Pamokslininkas Massillon, sakydamas gedulingą pamokslą, laidojant Prancūzijos karalių Liudviką XIV, pažymėjo: "Tik vienas Dievas yra didis." Misijonierius Trilles, būdamas Afrikoje, užrašė Gabuno pigmėjų dainą:

— Po nakties — diena, išvirtus vienam medžiui — kitas, prabėgus vienam debesiui — ateina antras, po manęs — ateis kitas žmogus, bet Dievas

yra visada, Jis nemiršta, Jis yra mirties Viešpats.

Dėl to ir šv. Augustinas, aiškindamas XXVI psalmę, galėjo nuoširdžiai kalbėti:

— Dieve, aš ieškau Tavo veido, nes nėra brangesnio dalyko, kurį galėčiau surasti.

Didžios asmenybės visur įžvelgdavo Dievo dvelkimą. Dėl to švento gyvenimo italų teisininkas Cotardo Ferrini (†1902) taip kalbėjo:

— Dievo dvasia dvelkia iš visų nemariųjų šedevrų. Kaip dažnai Miuncheno, Dresdeno, Berlyno, Vienos, Romos, Florencijos muziejuose aš jaučiausi pagautas neišpasakytos Jo meilės!

Galvodama apie Dievą, Bavarijos Maksimilijono II žmona Marija, atsivertusi į katalikybę, prieš pat savo mirtį (1889 m.) taip kalbėjo, žvelgdama į pavasarį atgimusius kalnus:

— Iš tokios gražios žemės aš einu į dar gražesnę.

Prancūzų revoliucijos metu Angers mieste buvo vedamos trys ryžtingos katalikės mergaitės į ešafotą, kur jos turėjo būti nugiljotinuotos. Jų jaunatviškas entuziazmas elektrino minias, ir žmonės ėmė protestuoti — jos yra perdaug jaunos ir perdaug gražios, kad turėtų mirti. Viena tų mergaičių atsiliepė:

— Dievui nieko nėra, kas būtų perdaug gražu.

Tai tardamos, jos įkopė į mirties vietą.

Šv. Ambraziejus prie tos pačios minties prieina iš psichologinio taško, tardamas:

— Jeigu mes mylime savo tėvus, tai dar labiau turėtume mylėti savo tėvų ir mūsų Sutvėrėją.

Ypač mūsų sielai Dievas yra artimas ir sužadinąs meilę, kai Jį stebime atliekantį atpirkimo darbą, ypač Kalvarijos kalne. Šv. Jonas nuo Kryžiaus yra pasakęs:

— Kryžius yra vartai, per kuriuos žengiame į Dievo išminties lobynus.

Įsijautimas į žmogų mylintį Atpirkėją atneša žemės keleiviui ir naują pasitikėjimą Dievo globa, ir Dievo gerumu. Šv. Pranciškus Salezietis sako:

— Argi galėtų pražūti vaikas, kurs yra nešamas savo visagalinčiojo Tėvo?

Ši mintis iškalbingajam kardinolui Faulhaber leido viltingai žiūrėti net į žemiškųjų silpnybių slegiamus žmones:

— Žmogiškosios silpnybės negali suardyti dieviškosios visagalybės planų. Dieviškasis Statytojas gali mūryti didingus pastatus ir krintančiais akmenimis.

Tačiau šitokiam Visagalio pasireiškimui reikalinga viena sąlyga — žmogaus bendradarbiavimas, ką teisingai nurodo šv. Augustinas:

— Dievas duos, suteiks, bet tiktai prašančiam, nes Jis nenori duoti ko nors tam, kuris tos dovanos neaprėptų.

Tos Dievo dovanos pirmuoju pažvelgimu žmogui ne visada gali būti mielos. Šv. Ignacas Loyola perspėja:

— Kai Dievas tau dovanoja stambią ir sklidiną kančių taurę, tai tuo būdu Jis suteikia tikriausią garantiją, kad tave nori padaryti didingu šventuoju.

Pamokslininkas Lacordaire, brangindamas Dievo laiminančią ir plakančią ranką, pabrėžia, kad dieviškasis "gėris yra mūsų neužtarnauta meilė", o įžvalgusis kardinolas Faulhaber primena reikalą tuo dieviškuoju gėriu spinduliuoti:

— Gražiausia padėka už Dievo dovanas yra stengtis jas ir kitiems perteikti.

Istorija mums pateikia nuostabių tokio dieviškojo gėrio spinduliavimo

pavyzdžių. Prisiminkime vieną kitą. Pirmajame mažame savo įkurtame vienuolyne šv. Pranciškus pergyveno tokį įvykį. Kartą į vienuolyną atėjo trys plėšikai ir paprašė durininką ko nors valgyti. Durininkas jiems pasakė kietą "pamokslą" ir nuvijo nuo vartų. Netrukus parėjo namo šv. Pranciškus, atsinešdamas pilną krepšelį duonos ir indą vyno. Išgirdęs, kas atsitiko, papeikė durininko negailestingumą ir švento paklusnumo vardu įsakė jam pasiimti atneštąsias dovanas ir eiti į kalnus bei slėnius ieškoti tų plėšikų, kol juos suras. Taip pat šventasis dar pridėjo: "Juos suradęs, mano vardu perduok šitą duoną ir vyną. Atsiklaupk prieš juos, išpažink savo neturėjimą artimo meilės ir mano vardu maldauk, kad jie kitiems daugiau nedarytų nieko bloga, kad daugiau nebekenktų artimui. Jeigu jie tai pažadės, tai pasakyk, kad pats Pranciškus pasirūpins, kad jie turėtų ko valgyti."

Brolis išėjo, o šv. Pranciškus pasiliko melstis. Plėšikai išplėtė akis, kai pasiuntinys jiems atnešė tas dovanas. Dar labiau juos supurtė perduotas šventojo prašymas ir pažadas. Plėšikai vėl tapo žmonėmis. Nuėję pas šv. Pranciškų, paprašė, kad ir juos priimtų į savo vienuolyną. Po eilės metų jie mirė šventa mirtimi.

Jeigu kam nors šis "Šv. Pranciškaus žiedų" (Fioretti) pasakojimas gali atrodyti legendarinis, tai vis tiek jis paduoda tikrą ir teisingą mintį, kaip didelė gali žmoguje išaugti artimo meilė, kaip galingi jos spinduliai, kad įstengia sutirpdyti net labiausiai suledėjusias širdis. Tačiau mes turime pakankamai ir istoriškų šios rūšies faktų.

Pas švento gyvenimo vienuolę Sofiją Barat, Švenč. Jėzaus Širdies seserų kongregacijos steigėją (†1865), kartą atėjo vienuolyno durininkė, pranešdama, kad vėl atsilankiusi toji našlaitė mergina, kuri jau tris kartus iš vienuolyno buvo gavusi pilną aprangą. Dabar vėl ji atėjusi ir norėjusi ką nors gauti. Matydama durininkės nenorą tai mergaitei padėti, šventoji jai pasakė: "Klausyk, brangi sesute, argi tik tris kartus esi ką nors iš mūsų Viešpaties gavusi?" Ir liepė vėl padėti tai mergaitei.

Šventas Vincentas Paulietis, nuostabaus gerumo ir artimo meilės pavyzdys, kartą apie šv. Pranciškų Salezietį pasakė: "Dieve, kaip Tu turi būti geras, jeigu jau ir Genevos vyskupas yra taip geras!" Šv. Vincento dvasiai labai artimas didysis Prancūzijos socialinių idėjų apaštalas Fridrichas Ozanam savo paskutinės ligos metu kalbėjo:

— Viešpatie, jeigu norėtum visas dienas, kurios dar man liko gyventi, prirakinti mane prie ligonio lovos, jos būtų per trumpos atsidėkoti už tas dienas, kurias jau išgyvenau. Jeigu šie mano žodžiai jau turėtų būti paskutinieji, tebūnie jie padėkos giesmė už Tavo gerumą!

Kalbėdamas apie Sutverėjo didingumą, šv. Augustinas yra rašęs:

— Viso pasaulio tvarkymas yra daug didesnis stebuklas negu stebuklingas pamaitinimas penkių tūkstančių žmonių. Tačiau tuo pamaitinimo stebuklu tūkstančiai stebisi, o pasaulio valdymo stebuklas nedaugeliui ateina į mintį. Ne dėl to, kad tas pavalgydinimas būtų didesnis dalykas, bet dėl to, kad jis yra retesnis.

Goethe taip apdainavo Viešpaties didingumą: "Dievo yra rytai, Dievo yra vakarai. Šiaurės ir pietų žemės ramiai guli Jo delne."

Fridrichas Didysis, Vokietijos valdovas, kartą lankė provincijos mokyklas. Pataikė į geografijos pamoką. Jo

paprašytas mokytojas ėmė klausinėti vaikus:

— Kurioj valstybėj yra mūsų kaimas?

— Prūsijoje, kuri yra Vokietijos dalis.

— O kur Vokietija?

— Europoje.

— O kur Europa?

Vaikai kiek susimąstė, bet atsakė:

— Žemės rutulyje.

Tada įsiterpė ir karalius, paklausdamas, kur yra žemė. Mažas vaikutis pakėlė ranką ir atsakė:

— Žemė yra Viešpaties rankoje.

Tai buvo kūdikiškas, bet gražus Dievo visagalybės išreiškimas. Gamtos kūdikiai — rytiečiai tą pat pasako kitais žodžiais. Jų liaudies išmintyje aptinkame posakį: "Tamsią naktį ant tamsaus marmuro ropoja juoda skruzdė, ir Dievas ją vis tiek mato." Dar kitaip tą mintį yra išreiškę šventieji. Kartą palaido gyvenimo moteris norėjo suvilioti šv. Efremą. Jis nudavė sutinkąs, tik su viena sąlyga: tą nuodėmę papildyti žmonių pilnoje turgaus aikštėje. Moteris purtėsi, jog tai būsianti didelė gėda. Tada šventasis pasakė jai tokius žodžius, kurie supurtė jos širdį: "Tu baiminiesi žmonių, o nesibijai, kad matys Dievo akys?" Moteriai tai buvo gera proga susimąstyti. Tai buvo jos atsivertimo pradžia.

Kartą rašytojas J. Joergensen, užkopęs į statomos Koelno katedros bokštą, rado ten darbininką, didžiausiu rūpestingumu betašantį gotišką gėlę.

— Žmogau, ko gi dabar tu čia taip stengiesi? Juk nuo žemės vis tiek niekas to gražaus tavo darbo nematys, — pasakė rašytojas.

— Bet matys Dievas, — ramiai atsakė darbininkas.

Taip, "Dievas žiūri į žmogaus kelius ir stebi visus jo žingsnius" (Pat. 5, 21).

B. KRIŠTANAVIČIUS, S.J.

KUNIGAS KARO SŪKURY (XIV)

(Atgal į Romą)

Majoras Dufour išlaikė duotą žodį ir atvyko šeštadienį. Kartu su juo atvažiavo ir keletas jo štabo narių. Kiti laikinai pasiliko Kasertoje. Bet ir jie netrukus atvažiuosią, greičiausiai pirmadienį. Taigi, pirmadienį aš būsiu visiškai laisvas. Jei aš nieko neturiu prieš, stovyklos vadovybę majoras galėsiąs perimti sekmadienį.

— Sekmadienį, — tariau majorui, — atvažiuos vyskupas, ir aš turėsiu daug darbo. Jei jūs nesate pavargęs, stovyklos perėmimą pradėkime šiandieną. Visų pirma suneškime jūsų daiktus į komendantūrą, o aš galėsiu apsigyventi ligoninėje. Paskui eikime pasižiūrėti virtuvių, maisto sandėlių, kepyklos, raštinės ir ginklų sandėlio.

— Ginklų sandėlio? — paklausė nustebęs majoras. — Ar jūs turite ginklų sandėlį?

— Taip, turiu du ginklų sandėliu: vieną vokiečių, o kitą sąjungininkų.

Bet apie tai pasikalbėsime vėliau. Dabar kraustykime jūsų daiktus į komendantūrą.

Užimti mano buto majoras nesutiko ir apsisprendė apsigyventi buvusioje fašistų įstaigoje. Ketvirtą valandą po pietų nusprendėm apžiūrėti administracinį stovyklos aparatą. Pietų negalėjau jo kviesti, nes šeimininkė, kaip paprastai, turėjo tik sriubos, bulvių ir kažkokio padažalo.

Sutartą valandą majoras manęs jau laukė. Kadangi jis turėjo didelį "jeep'ą", pasiūliau visų pirma važiuoti į Cesano miestelį apžiūrėti kepyklos. Pakeliui norėjau jam papasakoti dingusių karvių istoriją ir parodyti kapines. Majoras mano pasiūlymą priėmė ir paprašė vieną savo bendradarbį, kad nuvežtų į Cesano miestelį.

Susėdę į "jeep'ą", leidomės per pievą, priaugusią aukštos žolės. Kai pavažiavom gal kokius 10 žingsnių, "jeep'as" staiga pasviro į priekį ir trinktelėjo į kažkokį minkštą daiktą. Dar nesuspėjau susivokti, kas įvyko, o mano palydovai jau gulėjo žolėje. Abu buvo parkniubę ant nosies, lyg slėpdamiesi nuo priešo.

Pamatęs tokį netikėtą vaizdą, nesusivaldžiau ir prapliupau juoktis. Paskui iššokau iš automobilio ir nuėjau padėti majorui atsikelti. Bet jis mano pagalbos nebuvo reikalingas. Pasiraitęs atsistojo ant kojų, nusidulkino drabužius ir nusišypsojo.

— Pone majore, — tariau jam pusiau juokdamasis, — nepykit, kad pasijuokiau iš jūsų nelaimės. Mat, man atėjo mintis, kad jūs nuodugniai pradedate savo karjerą nuo pat žemės. Kas pradeda žemai, tas iškyla aukštai.

Tyrinėdami nelaimės priežastį, radome, kad skersai pievos buvo iškasti apkasai. Jie buvo siauri ir apaugę aukšta žole. Panašius apkasus buvau radęs kitur, bet nepagalvojau, kad jie galėtų būti ir šitoje vietoje. Padedami kelių vyrų, automobilį ištraukėm iš griovio ir laimingai nuvažiavom į Cesano miestelį.

Kad majoras suprastų, su kokiais žmonėmis turės reikalų, nuvedžiau jį į kepyklą ir į skerdyklą. Kepykla jam patiko, bet skerdykloje ir jis negalėjo susigaudyti. Parvažiuodamas namo, jis prižadėjo atsiųsti kažkokį policijos agentą, kuriam galėsiu papasakoti dingusių karvių istoriją.

Parodęs virtuves ir maisto sandėlius, nuvedžiau majorą į abu ginklų sandėlius. Viename sandėlyje buvo sąjunginiukų ginklai, surinkti vokiečių kovos lauke. Apie tą sandėlį aš pats sužinojau tik tada, kai vienas paauglys, žaisdamas ginklu, nušovė mažą berniuką. Sandėlis buvo įkastas į žemę ir stovėjo nuošaliai nuo gyvenamų namų. Nei aš, nei policininkai niekuomet nepagalvojome, kad jame galėtų būti ginklai. Matyt, kad ir pabėgėliai jo nepastebėjo. Bet vaikai jį atrado, išlaužė spyną, apsiginklavo ir pradėjo žaisti. Bežaidžiant įvyko nelaimė. Ginklų buvo nemaža ir įvairių. Tačiau dauguma jų buvo apgadinti.

Antrame sandėlyje buvo vokiečių palikti ginklai: 15 lengvų kulkosvaidžių ir apie 300 šautuvų. Savo laiku buvau susidraugavęs su vienu vokiečiu viršila, to sandėlio globėju. Jis užeidavo pas mane, o aš užsukdavau pas jį. Kai pakviesdavau vakarienės, jis atsinešdavo juodos vokiškos duonos, vadinamos Pumpernickel, kuri man labai patikdavo. Artinantis sąjunginiukams, paprašiau viršilą, kad jis paliktų man bent dalį ginklų. "Mat", taip aiškinau vokiečiui, "jei mes pasiliksime kokią savaitę tarp dviejų frontų, stovykla tikriausiai pakriks. Kai jūs pasitrauksite, greičiausiai pasi-

trauks ar išsislapstys italų policija. Nesant stovykloje jokiam autoritetui, plėšikai arba tie patys pabėgėliai gali ištuštinti maisto sandėlius. Ką tuokart darys seniai, moterys ir vaikai? Turėdamas ginklų, galėčiau apginkluoti keliasdešimt vyrų ir palaikyti stovykloje tvarką tol, kol ateis sąjungininkai."

Viršila suprato mano planą, bet sakėsi turįs įsakymą ginklus išgabenti. Jei negaus jokio sunkvežimio, tuokart turės ginklus sunaikinti. Tačiau aš mačiau, kad jis norėtų ir man padėti. Todėl paprašiau, kad jis elgtųsi pagal savo sąžinę.

Artinantis sąjungininkams, viršila nesulaukė jokio sunkvežimio ir negalėjo ginkų išgabenti. Tačiau jo sąžinėje, matyt, kilo konfliktas tarp įsakymo ginklus sunaikinti ir mano prašymo ginklus palikti man. Tą sąžinės konfliktą jis išsprendė labai taikiu būdu: išėmęs keletą šautuvų spynų, jis liepė Giovanni užkasti jas į žemę. Vokiečiams apleidus stovyklą, Giovanni man parodė, kur yra užkastos spynos. Mano prašomas, jis tas spynas išvalė ir sudėjo į šautuvus. Tokiu būdu stovykloje pasiliko 300 naujų vokiečių šautuvų.

Pasakodamas tą ginklų istoriją majorui, pamačiau, kad jam ginklai nerūpi. Jo nuomone, sąjungininkai turį užtektinai savo ginklų, o vokiečiai, bėgdami nuo sąjungininkų, dar daugiau ginklų palieka. Tačiau kada nors tuos ginklus jis liepsiąs išgabenti.

Apžiūrėję ginklų sandėlius, nuėjom pas policiją. Pakvietęs visus tris viršilas, pristačiau jiems būsimąjį stovyklos komendantą. Tačiau majoras Dufour jais beveik nesidomėjo. Pasakęs, kad netrukus atvažiuosią "carabinieri", kitos rūšies Italijos policininkai, jis apsisuko ir išėjo. Mačiau, kad policininkams tai nepatiko, ir aš prižadėjau pas juos vėliau užeiti.

Mano raštinėje nebuvo ko apžiūrėti. Vokiečiai neturėjo jokio pabėgėlių sąrašo, nepaliko jokių sąskaitų ir jokio stovyklos inventoriaus. Iš vokiečių perėmiau tik stovyklos antspaudą ir 30.000 lyrų. Vatikano sušelptųjų sąrašus norėjau atiduoti popiežiaus komisijos archyvui. O ką perėmiau iš fašistų įstaigos, tą atidaviau ligoninei. Ligoninė gi turėjo savo administraciją, panašiai kaip ir policija.

Apžiūrėję visą stovyklą, atsisveikinom ir išsiskyrėm. Abu buvom gerokai pavargę ir norėjom atsikvėpti. Rytoj rytą vėl prižadėjom susitikti.

Tą patį vakarą policininkai pakvietė mane vakarienės ir paklausė, kokia būsianti jų padėtis. Jiems pakartojau, ką buvau girdėjęs iš majoro, būtent, kad jis atsigabens savo policininkus. Patariau apie tai pranešti štabui ir būti pasiruošusiems naujam paskyrimui.

Grįždamas iš policijos, sutikau sekretorę. Ji man pasisakė, kad majoras Dufour norįs ją pasilikti raštinėje, bet ji nežinanti, ką daryti.

— Daryk, ką sakys motina. Ji man minėjo, kad nori apsigyventi Romoj pas gimines. Jei nepakeitė planų, rytoj galėsiu ją išsiųsti arba su svečiais, arba su Vatikano sunkvežimiu. Būtų gerai, kad apsispręstų šiandien.

Pasirodė, kad motina buvo apsisprendusi važiuoti į Romą. Dabar reikėjo pasižiūrėti, kokius planus turi seselės.

Seselės taip pat norėjo važiuoti į Romą, bet negalėjo palikti ligonių. Todėl apsisprendė išleisti tik dvi. Kai tos pasilsės, galės važiuoti kitos.

Kai sugrįžau į savo namus, radau kun. Sagastą, pakuojantį savo daiktus. Jis buvo jau sudaręs smulkų šventės planą ir žadėjo apsieiti bažnyčio-

je ir be manęs. Tik abu turėtumėm sutikti vyskupą ir svečius. Tai aš jam mielai pažadėjau ir, nieko nelaukdamas, nuėjau gulti.

Sekmadienį vyskupas atvažiavo prieš 10 valandą. Mes jį sutikom su visu senuoju stovyklos štabu, su policininkais, pirmos Komunijos vaikais, seselėmis, gydytojais ir nemaža žmonių minia. Kai vyskupas išlipo iš automobilio, kažkas iš minios šūktelėjo "tegyvuoja popiežius". Tas šauksmas tuojau apėmė visą minią, ir vyskupo akyse pasirodė ašaros. Tuo tarpu į stovyklą įriedėjo Vatikano sunkvežimis ir dar labiau pakėlė gerą nuotaiką.

Nepasiduodamas jausmams, paprašiau vyskupą ir svečius eiti į koplyčią. Aš pats juos palydėjau tik pusę kelio ir, atsiprašęs, nuėjau iškrauti sunkvežimio.

Sandėlyje radau seselę vyresniąją, sveriančią kažkokį maišą. Sužinojusi, kad sekretorė šiandien išvažiuos į Romą, ji pradėjo ruošti jai "kraitį": keliolika kilogramų makaronų, miltų ir ryžių bei porą butelių alyvos. Su tais maisto produktais, seselės nuomone, Romoje nebūsią sunku bet kur prisiglausti.

— Jei jau kartą vagi, — tariau seselei, — tai vok daugiau. Juk sekretorė važiuos su motina ir seserimis. Visos turi gerą apetitą. Dievas žino, kada pasieks savo nomus. O pakeliui tikriausiai nubyrės šis tas giminėms ar pažįstamiems.

Palikęs seselę, nuėjau pasižiūrėti į koplyčią. Vyskupas sakė pamokslą, ir žmonės atidžiai klausėsi jo žodžių. Bet aš pats negalėjau susikaupti ir mintimis klajojau po visą stovyklą. Koks skirtumas tarp šios valandos ir pirmosios dienos, kada stovykloje laikiau pirmąsias šv. Mišias! Kokie įdomūs buvo tie trys mėnesiai, pilni šiurpių nuotykių, kančios, rizikos, darbo ir kovos! Už pusantros valandos stovyklos vadovybė pereis į kitas rankas, ir nuo mano pečių nuslinks slegianti našta, kurią turėjau nešti karo sūkuryje. Tiesa, tas karo sūkurys neša mirtį ir griuvėsius ir dabar, bet jis jau toli nuo mūsų ir mūsų nebelies. Mes esame laisvi.

Kai vyskupas pabaigė pamokslą, pabudau lyg iš kokio sapno ir vėl leidaus per stovyklą. Perbėgęs virtuves ir ligoninę, užėjau pas majorą Dufour. Jis buvo geroj nuotaikoj ir sakėsi matęs Vatikano sunkvežimį, pilną maisto produktų. Kam tie produktai skirti?

— Jums, — atsakiau majorui. — Jei Vatikanas būtų žinojęs, kad jūs taip greitai perimsite stovyklą, kažin ar būtų buvęs toks dosnus. Matote, kaip jums sekasi. Bet aš užėjau kitu reikalu. Ar jūs nieko neturite prieš, jei į tuščią sunkvežimį pakrausiu keletą šeimų ir išsiųsiu į Romą? Aš pats norėčiau važiuoti į Romą rytoj, žinoma, jei rasiu kokią priemonę.

Majoras atsakė, kad esu stovyklos šeimininkas ir galiu daryti, ką noriu. Rytoj pas jį atvažiuosiąs kažkoks anglas karininkas ir galėsiąs nuvežti mane į Romą. Tačiau būtų gera, kad jam palikčiau savo adresą ir telefono numerį. Reikalui esant, jis su manim susisiektų.

Mums bekalbant su majoru, atėjo Farina ir pranešė, kad vėl sugedusi pompa. Jis, žinoma, galėtų pašaukti tuos pačius darbininkus, bet kas jiems užmokės?

Pasižiūrėjęs į laikrodį, pamačiau, kad jau buvo kelios minutės po dvyliktos. Todėl, trindamas rankas, tariau majorui:

— Na, dabar jūs šeimininkas ir duokit atsakymą mano draugui Farinai.

Majoras gražiai priėmė juoką ir paklausė Farinos, kada iš tiesų pompa sugedo. Sužinojęs, kad tai įvyko prieš pusvalandį, ir jis patrynė rankas ir perleido man garbę atlyginti darbininkams.

Kol atrinkau šeimas, norinčias važiuoti į Romą, koplyčioje pasibaigė pamaldos. Sutikęs vyskupą ir jo palydovus, pasiūliau pusryčių. Bet jie atsisakė. Išgėrę po stiklą vandens, jie tuojau grįžo į Romą. Po pusvalandžio išleidau ir sunkvežimį. Dabar vėl buvau vienas ir jaučiaus laimingas.

Po pietų pasakiau komendantūros sargui, kad einu gulti ir paprašiau jo siųsti visus klientus pas naują komendantą. Šį kartą nebeturėjau jokių rūpesčių ir nutariau užbaigti šventę lovoj.

Retai kada taip saldžiai ir giliai miegojau, kaip šį kartą. Kai pabudau, jau saulė leidosi žemyn. Nusiprausęs, išėjau pasižiūrėti, kas dedasi stovykloje.

Už durų mane sutiko vienas policininkas ir pusbalsiai pasakė, kad majoras Dufour suėmęs du fašistu ir uždaręs pas juos į kalėjimą. Bet tie fašistai yra tikrai nieko nekalti. Tos pačios nuomonės esą visi policijos viršilos, kurie prašę mane fašistus išvaduoti.

Nuėjau į policijos būstinę ir pamačiau, kad policininkas sako tiesą. Visiems policininkams atrodė, kad tariami fašistai nieko bendro neturėję su pabėgusiu fašistų įstaigos vadu. Kad nebūtų jokio apsirikimo, pats nuėjau aplankyti suimtųjų.

Kalėjime radau du jaunus vyrus, verkiančius ir prisiekdinėjančius, kad jie nieko bendro neturėję su fašistų įstaiga. Tiesa, fašistų vadas porą kartų juos paprašęs padėti raštinėje, bet tai ir viskas. Jie esą universiteto studentai, gimę Littorijos mieste ir patekę į stovyklą kartu su tėvais.

Nors kalėjime jau buvo tamsoka, bet man atrodė, kad jų veidų niekuomet nebuvau matęs. Tikrai jie nepriklausė pirmajai 3 fašistų grupei, kurią pirmomis dienomis aplankiau su sekretore. Atsiminiau gerai, kad du fašistai, pabuvę stovykloje keletą savaičių, išvyko į Romą. Paskutinius du mėnesius stovykloje buvo tik vienas fašistų grupės vadas. Taigi, tie suimtieji fašistai bus tikrai pabėgėliai. Jei jie retkarčiais jam padėjo raštinėje, tai nesudaro jokio nusikaltimo.

Nieko nelaukdamas, nuėjau pas majorą Dufour, papasakojau jam visą fašistų istoriją ir paprašiau, kad tuos du paleistų. Tiesa, kad fašistai pardavinėjo maisto korteles. Labai galimas daiktas, kad fašistai taip pat pardavė drabužius, lovos baltinius ir antklodes, kurias, kaip girdėjau iš vokiečių, fašistų partija buvo atsiuntusi į stovyklą. Artinantis sąjungininkams, fašistų grupės vadas viliojo sekretorės pusseserę bėgti su juo ir pasigyrė turįs pusantro milijono lyrų. Bet suimtieji yra pabėgėlių vaikai ir jie tikriausiai neturi jokio supratimo, ką darė grupės vadas. Jei šitie būtų įsileidę į nešvarų darbą, tikrai nebūtų pasilikę stovykloje. Kas turi pinigų, visur gali prisiglausti.

Mano argumentai įtikino majorą, ir jis čia pat liepė paleisti suimtuosius.

Sutemus, nuėjau vakarienės į ligoninę ir prižadėjau seselėms atlaikyti šv. Mišias. Pirmadienį turėjo atvažiuoti naujas kapelionas. Pasivaikščiojęs stovykloje dar kokią valandą, vėl nuėjau gulti.

Kitą dieną, po Mišių ir po pusryčių, supakavau savo daiktus ir laukiau atvažiuojančio anglo. Jis netrukus ir atvažiavo. Kai jis nuėjo pas majorą, nuėjau ir aš. Norėjau būti tikras, kad galėsiu važiuoti į Romą ir priminiau ma-

MARIJA RITA TŪBELYTĖ-KUHLMANIENĖ, buvusio Lietuvos Ministerio Pirmininko duktė, gimusi ir augusi Kaune, į Ameriką atvyko 1940 m., po pirmosios rusų okupacijos. Michigano ir Čikagos universitetuose studijavo meno istoriją. Besiruošdama magistro laipsniui iš meno istorijos, susidomėjo tapyba, kurią studijavo Niujorke ir Washingtone. Dar bestudijuodama, dalyvavo keliose grupinėse meno parodose Niujorke. Ištekėjusi buvo bepamirštanti meną, bet, persikėlus gyventi į Oregoną, įkvėpta labai gražios ir didingos gamtos, vėl grįžta prie meno ir nutapo eilę peisažų, kurie buvo išstatyti Portlando universiteto meno parodoje. Jos tapyba, artima realybei, pasižymi džiaugsmingumu, tiesumu ir bet kokio manierizmo bei pretenzijų stoka.

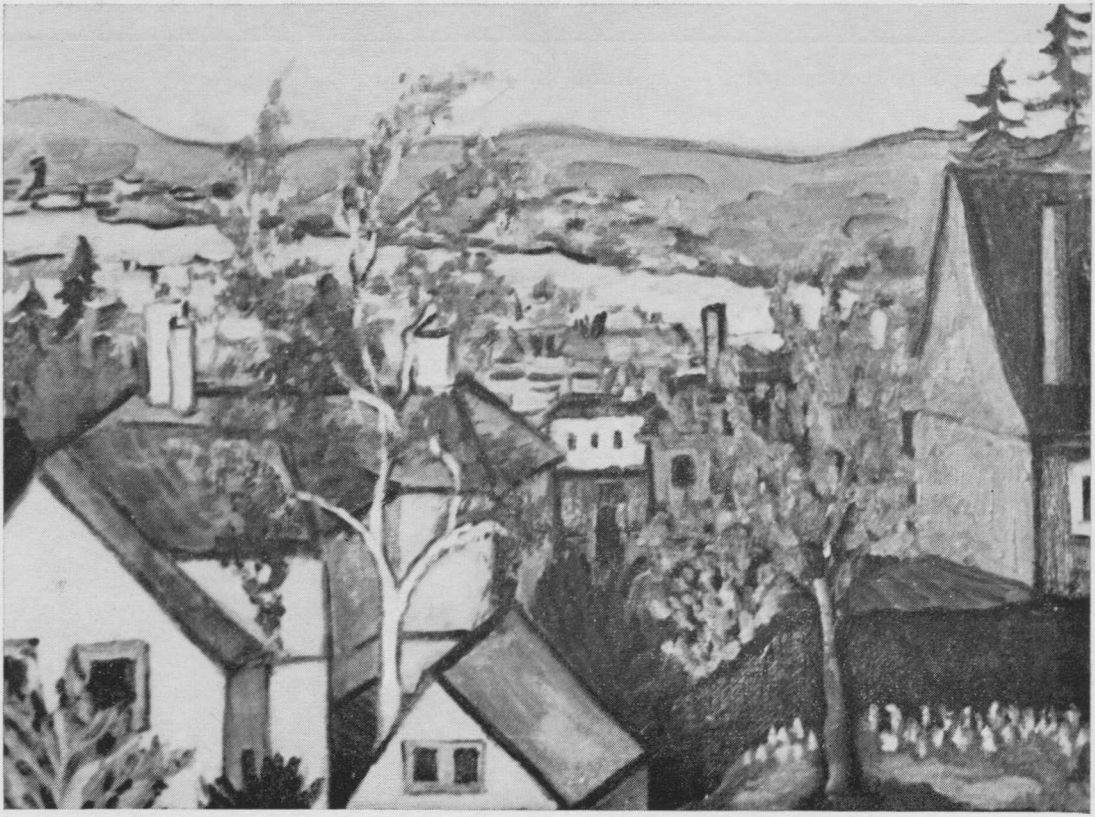

M. R. Tūbelytė. **Vaizdas iš studijos lango**

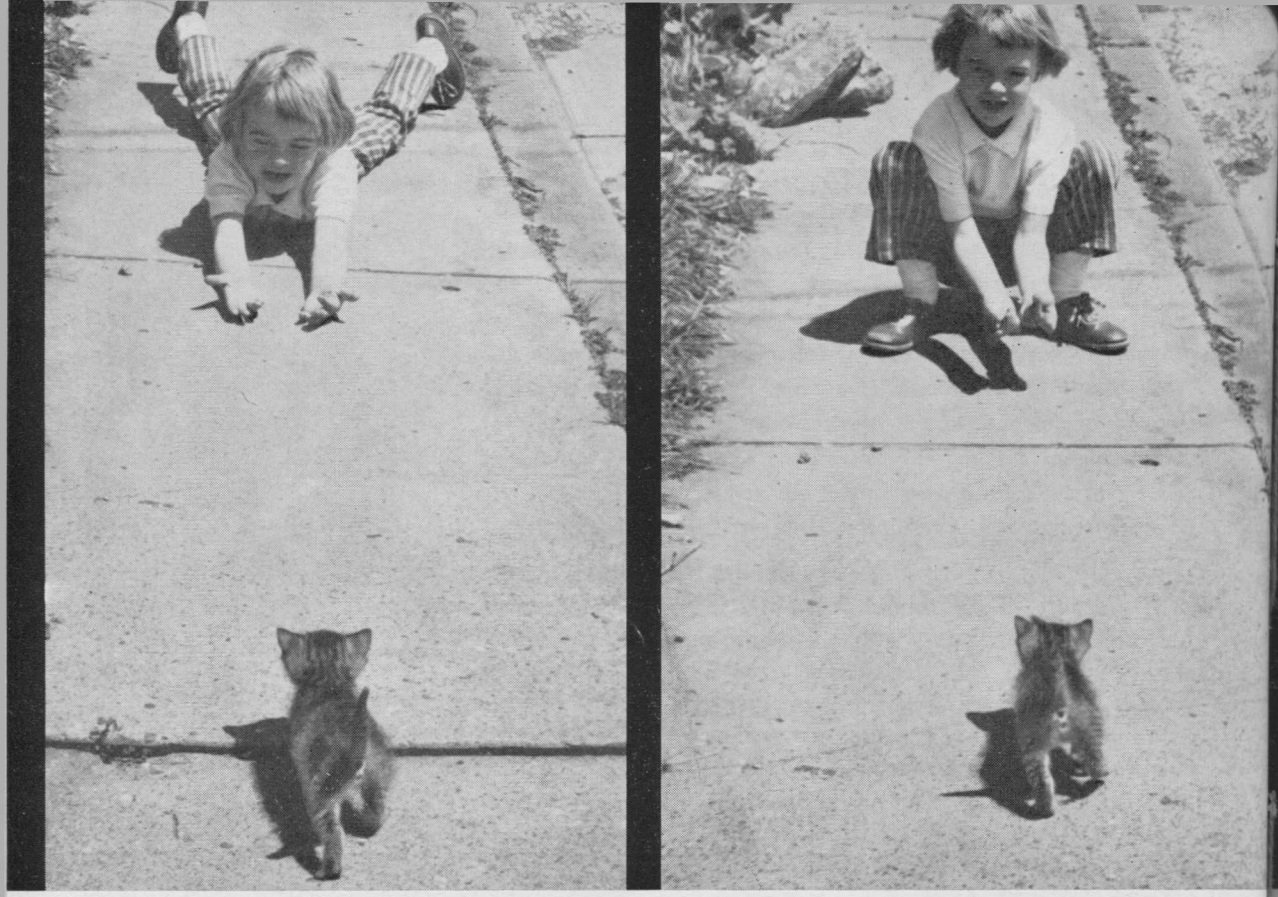

Vidurinių puslapių iliustracijos — A. Kezio, S. J. nuotraukos

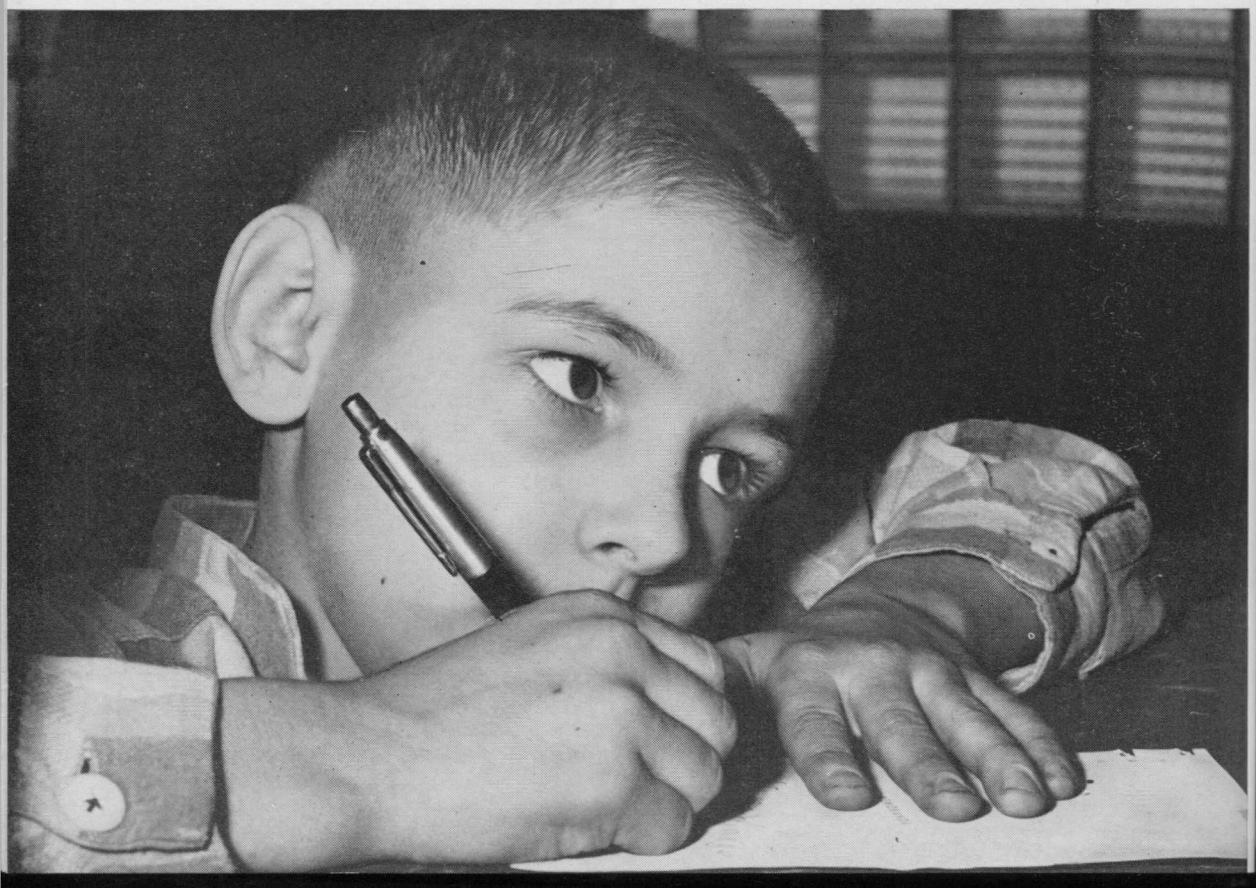

TAUTINIU ŠOKIŲ
VADOVAS

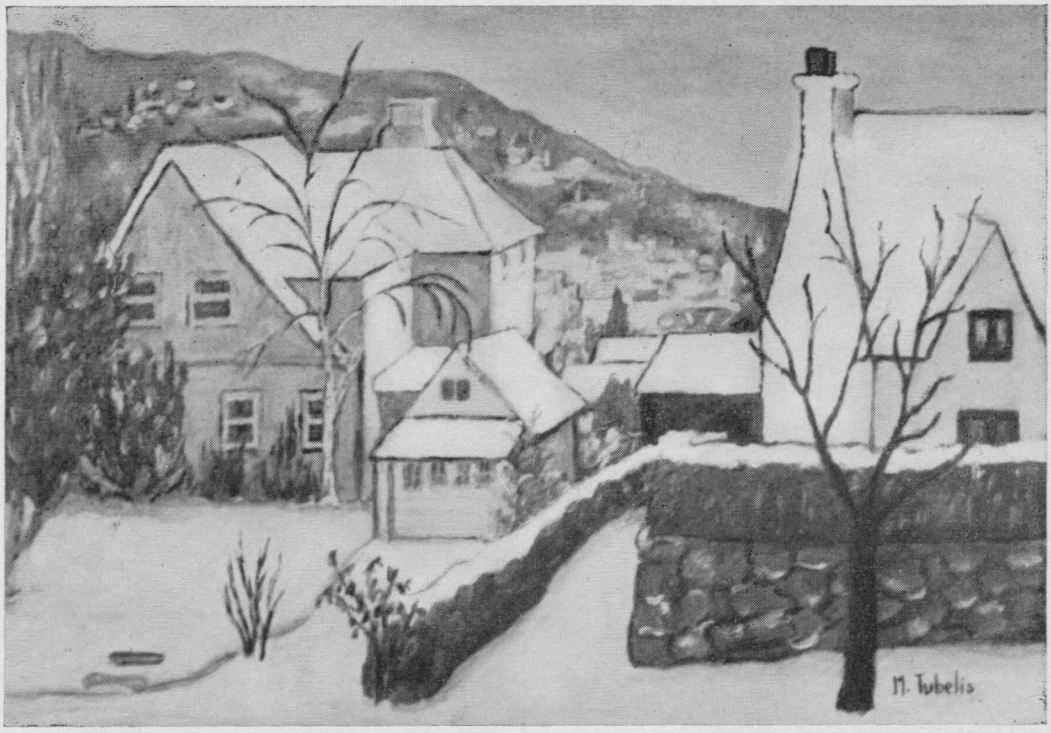

M. R. Tūbelytė. **Žiemos vaizdas**

M. R. Tūbelytė. **Vienuolės Marylhurst kolegijos parke**

jorui savo reikalą. Jis šnektelėjo su svečiu ir pasakė, kad būčiau pasiruošęs už pusvalandžio.

Pusvalandis praėjo greit ir, pasidėjęs savo daiktus prie automobilio, porą minučių palaukiau anglo. Jis buvo gana punktualus, bet, kviesdamas mane į automobilį, paklausė, ar turiu leidimą važiuoti į Romą. Atsakiau, kad tokio leidimo neturiu. Tada jis apgailestavo negalįs manęs pavežti. Apgailestavau ir aš. Palinkėjęs jam laimingos kelionės, pasiėmiau lagaminą ir žengiau į savo namus. Majoras Dufour, matyt, tai pastebėjo ir, išbėgęs iš namo, paklausė, kodėl nevažiuoju į Romą. Kai sužinojo priežastį, jis pasikalbėjo su anglu ir pakvietė į automobilį.

Anglas buvo išdidus ir mane pamokė, kad važiuojąs į Romos pusę ieškoti karo ligoninei patalpų. Gal aš galėčiau jam padėti? Tuokart jis turėsiąs pretekstą vežti mane į Romą. Bet aš jokių patalpų nežinojau ir prisipažinau negalįs jam padėti. Anglas pasijuto nesmagiai ir porą minučių netarė nė žodžio. Paskui pradėjo kalbėti apie orą, karą ir fašistus. Aš leidau jam kalbėti iki valios ir įterpdavau kokį klausimą, kad kalba nenutruktų. Tačiau abu jautėm, kad kalba nesirišo ir abu laukėm, kad kelionė baigtųsi greitai.

Nejauki kelionė pasibaigė prie Grigaliaus universiteto durų. Išlipęs iš automobilio, padėkojau anglui ir po trijų mėnesių įdomaus darbo pradėjau Romoj savotiškas atostogas.

■

Jeigu aš turėčiau tokį tikėjimą, kad galėčiau kalnus perkelti (t. y. daryti stebuklus), bet neturėčiau meilės — aš esu niekas.

Šv. Povilas

DR. P. MAČIULIS

PASIŠVENTIMAS IDĖJAI

Kartą Kristus pasakė apaštalams: "Nėra gražesnio dalyko už tai, kaip savo gyvybę atiduoti už savo brolius". Pats savo siaubingą mirtimi aukodamasis už visą žmoniją, Viešpats žinojo, ko verta žmogaus auka už savo artimą, už savo brolį, už kiekvieną pagalbos reikalingą žmogų.

Bažnytiniu terminu tokį kitiems pasiaukojimą mes vadiname pašaukimu. Tiesa, nedaug kas atsiliepia į kvietimą kitiems tarnauti visa širdimi, sau pasiliekant tik vidinį džiaugsmą, kad savęs atsižadėjimu priartėjama prie Kristaus meilės įstatymo.

Girdime pasiguodžiant, kad mūsų laikai nebe tie, kaip anie, senieji laikai, kada pašaukimų daugiau būdavę. Mūsų nuomone, tai gal ne tiek pareina nuo laiko dvasios, bet svarbiausia nuo sugebėjimo atskleisti aukos ir artimui pasišventimo grožį.

Tame darbe pirmą vietą užima krikščioniškas auklėjimas šeimoje; vėliau ateina mokykla, o su mokykla rišasi tinkamas religijos mokslo (ne tra-

faretinis) atskleidimas, kuris paprastai pavedamas mokyklos kapelionui arba kuriai seselei-vienuolei. Vadinas, mokykloje yra labai svarbu gero religijos mokytojo parinkimas. Tik geri kapelionai tegali paruošti kandidatų į vienuolynus ir dvasines seminarijas.

Rašoma, kad net ir viduramžiais tik tie kryžiaus karai pavykę geriau suorganizuoti, į kuriuos šaukliai sugebėję daugiau širdies įdėti. Taip ir mūsų laikais nederėtų pamiršti, kad Dievas yra meilė, todėl ir pasiaukojimas tarnauti artimo naudai yra rištinas su aukos meile Dievui, nes Kristus yra pasakęs: "Ką padarysite vienam iš tų mažutėlių, man padarysite"...

Daugis bus girdėję apie tokius žmonijos geradarius, kaip Pasteur ir Marconi, arba apie tokius pasaulinį garsą pasiekusius menininkus, kaip Michelangelo ir Beethoven, bet gal retas težino, kokiu dideliu pasiaukojimu jie aukščiau iškilo už savo amžininkus. Ir jie, kaip šv. Augustinas, šv. Ambraziejus, šv. Tomas Akvinietis, tik viso savo gyvenimo auka žmonijai ką nors duoti pelnėsi žmonių pagarbą ir dievišką palaimą.

Užsiminę apie praėjusiųjų amžių žmonijos geradarius — mokslininkus bei didžiuosius menininkus, čia norime bent trumpai prisiminti jų didelio darbo ir pasiaukojimo vaisius. Visi čia išvardyti žmonijos geradariai gyveno ne vienu metu, tad ir mūsų laikams niekas neužtrenkė durų Dievo ir artimo tarnyboje pasiekti aukščiausią tobulumo laipsnį, dirbant didįjį aukos bei pasišventimo darbą.

Liudvikas Pasteuras (1822. XII. 27 — 1895. IX. 26), prancūzų chemikas, 25-rių metų jau gamtos mokslų daktaras; Dijono, Strasburgo, Lilio universitetų chemijos profesorius, eidamas vos 35-sius savo amžiaus metus; nuo 1863 metų jau Paryžiaus universiteto chemijos profesorius, o 1881 metais pakeltas į Prancūzų Akademijos narius. Tais metais jis atrado skiepus prieš juodligę, 1882 m. pagamino skiepus prieš kiaulių raudonligę ir 1885 m. — prieš pasiutimą. 1888 m. jis įsteigė Paryžiuje Pasteuro Institutą ir buvo jo direktorium iki mirties...

Visas jo gyvenimas buvo pašvęstas kitų tarnybai, jo vienintelis tikslas — padėti žmogui. Visur, kur tik buvo šaukiamasi jo pagalbos, pvz. kaip išgelbėti šilkaverpių vikšrų plantacijas nuo pasireiškusio nykimo arba kaip apsaugoti alkoholio (vyno ar alaus) fermentavimąsi nuo gedimo, jis visur neatsisakė padėti, vis giliau studijuodamas gamtoje įvairiausius gyvybės reiškinius. Bet daugiausia jį sukrėtė moterų-gimdyvių karštligė, kuri tūkstančius motinų ne laiku nuvarydavo į kapus. L. Pasteuras ano meto medikams įrodė, kaip pavojinga vartoti nesterilizuotus instrumentus gimdymo metu. Ne mažesnės reikšmės buvo ir jo atrasti skiepai nuo pasiutimo ligos, išgelbėję milijonus žmonių.

Įsidėmėtina, kad L. Pasteuras iki savo gyvenimo galo kasdien melsdavosi atsiklaupęs, atsidėkodamas už visas savo žinias Sutvėrėjui. Kai vienas jo jaunų asistentų kartą pastebėjo jį susikaupusį maldoje ir paklausė, bene profesorius tikįs malda, Pasteuras savo giliai prasmingu atsakymu ano jaunuolį tiek paveikęs, kad tas visą savo gyvenimą niekad daugiau neišdrįsęs maldos reikšmės nuvertinti.

Atidavęs viską žmogaus, artimo, savo brolio gerbūviui išsaugoti, Pasteuras ir mirė giliu kataliku, kokiu jis buvo visą savo darbštų, kaip bitutės, gyvenimą.

Muzikos pasauly turime vieną didžiausių XIX amžiaus kompozitorių

Liudviką Beethovenų — (1770—1827), kuris Dievo jam duotą dovaną meno srityje jau nuo 13-os savo amžiaus metų iki paskutinės gyvenimo valandos nepaprastai ištobulino. Jis sukūrė iš viso 135 muzikos dalykus, kurių dauguma susilaukė pasaulinio garso. Verta atkreipti dėmesį į faktą, kad, kai Beethovenas pradėjo sirgti klausos sutrikimu, kas privertė jį atsisakyti nuo skambinimo pianinu ir nuo dirigavimo orkestrui, jis savo darbo nemetė. 1819 metais jis visai apkurto. Tiesa, tai paveikė jo būdą, nes turėjo pasišalinti iš ano meto Vienos diduomenės, bet jis tą didžiausią muziko nelemtį priėmė pilnu atsidavimu Aukščiausiojo valiai: dabar jis vien tik kūrė didžiuosius savo muzikos veikalus — simfonijas. Kai kurie jo biografai net teigia, kad Beethovenas tame stovyje galėjęs giliau susitelkti, todėl ir jo kūriniai iš to laikotarpio išėję tokie gilūs. Klasikinę sonatos ir simfonijos formą jis išplėtojo iki aukščiausio tobulumo.

Kitas italų fizikas, bevielio telegrafo išradėjas, Gullielmo Marconi (1874—1935), atostogaudamas Alpėse, susidomėjo viename žurnale smulkiai aprašytais Hertzo elektrinių bangų bandymais. Jis pagalvojo, kad tokių bangų pagalba būtų galima siųsti sutartinius ženklus (signalus), jeigu tik tas bangas pavyktų apvaldyti ir kontroliuoti. Parvykęs į tėvo ūkį, jis pradėjo daryti bandymus viename didesniame kambaryje, vėliau kieme ir už kiemo ribų atvirame lauke. Ir taip jis dirbo be atvangos iki savo mirties. Savo pasiektų bandymų rezultatus norėjo savam kraštui pavesti, bet Italijos vyriausybė abejingai pažiūrėjo į jauno fiziko pasiektus davinius, tad sakėsi neturinti tam reikalui pinigų. Tuomet G. Marconi savo išradimą parodė anglams, kurie sutiko jo tolimesnius bandymus apmokėti. Ir jau 1899 m. jis perdavė pirmą bevielę telegramą iš Prancūzijos į Angliją, 1902 m. jau iš Amerikos į Angliją, o 1903. I. 19. JAV prezidentas Rooseveltas bevieliu telegrafu pasveikino Anglijos karalių Eduardą VII. Jūrų nelaimėje pirmą kartą bevielis telegrafas patarnavo 1909. I. 23, kai keleivinis laivas "Republic" ties Sandy Hook susidūrė su laivu "Florida"; pasiuntus pirmuosius SOS signalus, buvo išgelbėta šimtai gyvybių. Didžiojoj "Titanic" katastrofoj (1912. IV. 15.) grėsmės ir pagalbos radijo signalų dėka daugelis šimtų keleivių išsigelbėjo.

Ir visa tai buvo pasiekta vieno žmogaus didžiausiu pasišventimu bei auka žmonijai. Atrodytų, lyg Marconi tiesioginiai nesiekė dvasinės pagalbos artimui, kokį mes turime prieš akis iš pasišventėlių - vienuolių, tačiau ir šitas jo darbas Visatos Kūrėjo svarstyklėse buvo atžymėtas, nes ir G. Marconi, kaip Pasteuras ir Beethovenas, buvo giliai tikintis žmogus, pasitikįs Dievu ir dirbąs Jo garbei.

Meno genijus Michelangelo, kuris buvo ir architektas, ir skulptorius, ir dailininkas, norėdamas įamžinti savo darbą Capella Sixtina lubose, pasidarė iš pastolių "antrąsias lubas" ir, gulėdamas ant nugaros, ketverius metus tapė freskas... Biografai sako, kad, laiką taupydamas, virvute užsitraukdavęs pintinėlę su užkandžiais; pasistiprinęs, vėl tęsdavęs darbą... Jis mirė Romoje, eidamas 96-ius metus. Michelangelo pasišventimas didžiajai idėjai nepakirto jo sveikatos, nors ir tokiu dideliu darbu teko jam sukurti nemarų kūrinį.

Čia prisiminti pasišventėlių žmonių pavyzdžiai kalba apie pirmąją medžiaginę pagalbą žmogui, bet visi mes

žinome, kad "ne viena duona žmogus yra gyvas". Kiekvienas žmogus jaučia didesnį dvasinį alkį, apie kurį jam nuolat byloja visa gražioji gamta ir protu dar galutinai neaprėptos tolimosios dangaus erdvės... Ir paukščių čiulbėjime, ir vėjo dūsiuose, ir sunkiai akimis aprėpiamų girių šniokštime, ir jūrų ūžime, visur, visur, sako Solovjovas, "ir kiekviename žolelės šlamesy, ir kiekviename lapelio virpesy matoma skirtinga užduotis ir atsispindi kitoks grožis".

Visi šitie dalykai Amžinosios Išminties tam sukurti, kad žmogus, jais džiaugdamasis, nepamirštų tik vieno dalyko, būtent — dėkingumo savo gerajam Viešpačiui. Kartais tas dieviškųjų rankų tvarinys, kuriame paties Dievo paveikslas atsispindi, savo aklu užsispyrimu žemiau nugrimsta už neprotingą padarėlį, kol savo gležnučių sparnelių, kaip toji peteliškė, nenuskrudina ant įkaitusio lempos stiklo...

Tie būna laimingesni, kurie maldos nepamiršta, nes žmogaus protas tik maldoje vėl atsigosta, tiek prasiblaivo, kad bent akimirkai pastebi visą savo menkystės klaikumą. Kas dažniau meldžiasi, ne tik iš savo dvasinio vargo pakyla, bet įstengia ilgainiui pakilti ir prie aukštesnių idealų. Šv. Augustinas pats sau statydavęs klausimą: "Galėjo tie ir anie, tai kodėl tu, Augustinai, negali?" Jis pasiryžo ir tapo šventuoju.

Kaip be plano neįmanoma statyti pastato, taip ir jaunuolis ar jaunuolė vargiai tegalėtų sukurti savo gyvenimo gražią ir prasmingą ateitį, jei nesivadovautų tais dėsniais, kuriuos Kristus ne vien gyvu žodžiu, bet visu savo gyvenimu žemėje skelbė. Dievas tau suteiks malonę galvoti, spręsti ir tesėti pasiryžimą, jei nuoširdžiai prašysi Jo pagalbos kilniems sumanymams siekti.

Juk Kristus yra pasakęs: "Ko tik prašysite Tėvą mano vardu, bus jums duota". Abejonei apnikus, melskitės kaip darė tūkstančiai šventais pripažintų ir milijonai tokiais nepaskelbtų žmonių. Jei kitas sakosi nemokąs melstis, teprisimena aną seną bandos sargą, kuris, pastebėjęs žmones skubančius bažnyčion, imdavęs Dievulį garbinti. Jis šokinėdavęs per griovį ir sakydavęs: "Tai tau, Dieve"; o atgal šokdamas: "tai man, Dieve"... Tokia malda yra Dievui priimtina, nes ji iš širdies veržiasi.

Tik kelis žymesnius asmenis prisiminę, norėjome parodyti jaunuolėms ir jaunuoliams, kurių jauno idealizmo liepsnos dar tebėra skersvėjų neužpūstos, kad jie savo gyvenimą stengtųsi taip tvarkyti, kad jais kiti galėtų pasidžiaugti, o ir patys susitaupytų tokį turtą, kurio "nei kandys nesuėda, nei rūdys nesugraužia".

Visi, didžiaisiais žmonėmis vadinami, toki pasidarė tik viso savo gyvenimo aukos bei pasišventimo dėka. Romėnai sakydavo, kad tik poetai gimsta, o kalbėtojai žymiais tampa tik didelio darbo dėka. Pagonys žavėjosi tokiais poetais, kaip Horacijus ir Virgilijus, bet tokiam Atėnų aeropago kalbėtojui, kokiu vėliau pagarsėjo Demostenis, reikėjo daug vargo pakelti. Mat, kalbėdamas jis vis iš įpročio kilnodavo vieną petį, kas geram kalbėtojui visai netiko. Kad nuo to atprastų, jis laikydavo po pažasčia pritvirtintą peilį, kurio skaudūs baksnojimai ilgainiui jį išgelbėjo nuo to įpročio.

Įsidėmėtina, kad visi garsūs žmonės visiškai neieškodavo asmeniškos garbės; jie labai retais atvejais tepajusdavo reiškiamą pagarbą ar dėkingumą, nes paprastai apie tokius dalykus

jie neturėdavo laiko pagalvoti, jiems to laiko visuomet buvo per maža. Ir mūsų laikų jaunuoliui ar jaunuolei visi išorės blizgučiai neturėtų būti paskata pasirinkto tikslo siekti.

Skaičiau kartą kažkokio pamokslininko atpasakotą artimo meilės pavyzdį. Viename provincijos mieste gyvenęs gydytojas, kuris penktadieniais priimdinėdavęs arba pašauktas vykdavęs tik pas vargšus, už savo paslaugą nieko daugiau neimdamas, tik saujelę lauko gėlių. Kiekvieną naują gėlių puokštelę tas gydytojas dėdavęs gretą kitų panašių puokštelių, jau nuvytusių ir sudžiūvusių. Kai kartą jo bičiulis paklausęs, ką daktaras darysiąs iš tų sudžiūvusių žolių, jis atsakęs: "Paprašysiu, kad mano karstas būtų šitomis žalelėmis iškloto... Tai bus minkšta man ant jų ilsėtis".

Taigi, gal kaip niekur kitur, pasiaukojime artimo tarnybai žmogus patiria didžiausią dvasinį džiaugsmą. Jeigu Liurde Katalikų Bažnyčia per šimtmetį pripažino tik apie 60 stebuklingų išgijimų, tai nedraudžia tikėti, kad jų būta tūkstančiai. Ir jeigu Katalikų Bažnyčia veik per dvidešimt amžių šventųjų eilėse laiko arti šešių tūkstančių palaimintųjų, tai dar nereiškia, kad jų nebūtų buvę visas milijonas ar net daugiau.

Bedieviškasis komunizmas šimtus tūkstančių visai nekaltų žmonių pavertė vergais; tūkstančių tūkstančiai yra žuvusių, kurių ir kapų nieks neatžymėjo, o Dievo akyse jie ne mažesni kankiniai už tuos, kurie žūdavo už Kristų pagonių amfiteatruose.

Didysis italų poetas Dante Alighieri savo poemoje, vardu "Dieviškoji Komedija", stebėtinai gražiai, giliai ir teisingai atskleidžia ano meto politinius, kultūrinius, socialinius ir religinius įvykius, alegoriniai paklaidžiodamas su Virgilijum kitame gyvenime, kad suteiktų savo skaitytojui atgaivos po baisių pragaro scenų, kiekvieną giesmę baigia šiais žodžiais: "Ed uscimmo di nuovo a riveder le stelle" (Ir vėl išėjome, kad pamatytume žvaigždes).

Pradėję kalbėti apie pašaukimus, dėl kurių dažnas guodžiasi, stabtelėję ties vienu kitu didingu žmogiškos aukos paveikslu, šią minčių pynę norėtume užbaigti, kreipdamies į jaunuolį ir jaunuolę, kad mes visais savo skaisčios jaunystės sparnais kiltume į visa tai, kas kilnu ir prasminga, kad ne vien savo galvas, bet ir širdis pakeltume aukštyn, kad vėl su Dante ir Virgilijum pamatytume žvaigždes.

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

KAS TEN TRAUKIA?

KAI KURIE žmonės, išgirdę, kad koks nors jaunuolis nuėjo į kunigų seminariją ar kokia nors jaunuolė įstojo į vienuolyną, patraukia pečiais ir pro dantis iškošia klausimą: "Kas ten juos traukia?" Kiti bando rasti atsakymą, aiškindami, kad tai bailiai, kurie bėga iš gyvenimo, nes bijo jo naštos. Kiti mano, kad tai žmonės, kurie gyvenimui netinka arba gyvenimu nusivylę, kurie nesurado gyvenimo draugo ar draugės, kuriems nepasisekė vesti ar ištekėti. Ir ko dar tie žmonės neprigalvoja ir dar kokių samprotavimų bei aiškinimų nesusiieško!

Tiesa, pasitaiko tokių asmenų, kurie vienuolyne nori pasislėpti nuo per sunkaus gyvenimo arba kurie ten pa-

nuotr. Beatričės K. Kerbelienės

suka po nepasisekusios vyro ar žmonos medžioklės. Bet toki ten paprastai neilgai tepabūna — jie neturi pašaukimo. Dvasinis luomas nėra nelaimingųjų ir nusivylusiųjų prieglauda, bet ryžtingųjų kovos laukas! Tik toki ten pasilieka, kurie supranta, kad gyvenimas yra auka. Tik toki tampa Kristaus armijos kariais, kuriuos ten nuveda ne baimė ar nusivylimas, bet idealai.

Neseniai esame gavę tris moderniu forma parašytus ir V. Klajūnės slapyvardžiu pasirašytus eilėraščius, iš kurių gali labiau paaiškėti kelias į vienuolyną; kurie daugeliui gal padės suprasti, kas ten tuos jaunuolius traukia. Šių eilėraščių autorė yra jauna seselė, prieš keletą metų dar mokykloje tebesėdėjusi su kitomis savo draugėmis, linksmai krykštavusi jaunimo stovyklose, bet drauge ir sprendusi rimčiausias gyvenimo problemas. Pirmame eilėraštyje, vardu "Malda", ji prašo Dievo pagalbos ir malonės, kuri ją nuvestų prie tikrų idealų, patenkinančių jos jaunos širdies troškimus.

Parodyk, kur gyveni.
Nuvesk į Izraelio kalnus
Prie Šaltinio,
Kuris pripildytų mano širdį
Dabar ir per amžius.
Nuvesk į kalnus,
Atskleisk versmes.

Ir pagaliau, tos malonės veikiama ir jai paklusdama, ji apsisprendžia. Pasauliui tai nesuprantama. Kaip žmogus gali laisvai pasirinkti gerti kančių taurę? Kaip jis gali laisvai atsisakyti žemiškų linksmybių? Bet jai šis kelias nebaisus. Jai šis kelias saugiausias. Tai kelias, kuris greičiausiai nuves į tikrą laimę ir užpildys niekad pasaulio džiaugsmuose užpildymo nerandančią širdies tuštumą.

Ne. Be Tavęs neisiu.
Man nereikia laimės be Tavęs.
Geri taurę?
Ir aš gersiu tą pačią,
Kurią lietė Tavo šventos lūpos.
Tebūna ji karti:
Panieka, plakimas, kryžius, vienuma...
Gersiu.

— Jie toki jauni abu.
Jis vos trisdešimt,
O ji — dar vaikas.
Kodėl jie geria kančios taurę?
Kiti linksminasi, geria vyną...
Kodėl juodu geria kančią?

Mes jauni.
Kaip gera būti jaunai
Ir su Tavim eiti visur!
Taurė niekad nėra tuščia:
Žmonės ją pripildo
Iš meilės ir neapykantos.

ADOLFAS KREGŽDYS

ŠEIMYNINĖS LAIMĖS RECEPTAS

Kas yra meilė? Labai aiškų ir trumpą atsakymą duoda šv. Jonas: "Dievas yra meilė" (I Jono 4, 8). Atsakymas yra, bet ar jis mums aiškus? Anaiptol! Niekas pilnai nesuvokė Dieviškosios Didybės, lygiai taip pat paslaptimi lieka meilė. Tačiau protas, kaip daugelį klausimų, taip ir šį mėgina svarstyti, išsiaiškinti ir bent dalimi pažinti. Toliau svarbu ties pažinimu nesustoti, bet reikia stengtis meilėje gyventi, nes vien tik pažinimas dar nesuponuoja tobulesnio gyvenimo. Užtat kartais gali atsitikti, kad neturįs teoretinio pasiruošimo šiuo klausimu yra pavyzdingesnis už tą, kuris yra plačiau susipažinęs. Taipgi žmonės moka mylėti, visiškai to klausimo nestudijavę, kaip pvz. nežinodami, kas yra elektra, gali ja apsišviesti bei pasišildyti. Tačiau žinojimas ir pastangos visada nuves į aukštesnes pakopas.

Įstatymo žinovas paklausė Kristų: "Mokytojau, koks didžiausias įsakymas įstatyme?" Jėzus jam tarė: "Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela ir visa savo mintimi. Tai didžiausias ir pirmasis įsakymas. Antras gi į jį panašus: mylėsi savo artimą, kaip pats save. Šitais dviem įsakymais remiasi visas įstatymas ir pranašai" (Mato 22, 36-40). Vėliau šv. Povilas sako: "Taigi, dabar pa-

---

— Kiti linksminasi, — jie sako.
Bet aš niekur nemačiau tokio džiaugsmo,
Koks yra Tavo akyse,
Kai saulėleidy po tolimos kelionės,
Po alkio ir troškulio,
Koplyčioje, pasislėpę nuo vėjo,
Išgeriam paskutinį
Šios dienos kančios lašą.

Matau Tavo akyse visa tai,
Ką Tu esi sakęs apaštalams.
Ir prisiekiu: tai tiesa,
Gyva tiesa, dėl kurios Tau atnešiau
Savo jaunystę.
Pasiliksiu, gersiu Tavo taurę,
Kančios taurę saulėleidy,
Ir rasiu laimę su Tavim.

Ir pagaliau atėjo seniai lauktas įžadų rytas, kai ji savo gyvenimą galutinai sujungė su savo Išrinktuoju:

Skambėkit dainos ir gauskit varpai:
Šiandien aš prisikėliau!
Tyliai giedokit vasaros slėniai,
Džiugindami žemę savo spalvom:
Šiandien Velykos!

Jau nebe aš — o Jis!
Jau nebe man — o Jam
Mano jaunystė, mano svajonės,
Mano mirtis šį rytą.
Jis prisikėlė mano širdy —
Skambinkit Aleliuja!

Tai galutinis atsakymas į klausimą, kas ten traukia!

silieka trys dalykai: tikėjimas, viltis, meilė; tačiau didžiausias tarp jų yra meilė" (I Kor. 13, 13). Reiškia, meilė yra didžiausia dorybė. Tokiu būdu meilė yra tarsi šaltinis, iš kurio plaukia kitos dorybės. Todėl pastangos gyventi meilėje ne tik nenustelbs kitų dorybių, bet bus joms paskata.

Be Apreiškimo ir protas sako, kad meilė pirmoj vietoj priklauso žmogaus bei visatos Kūrėjui, toliau — Jo tvariniui žmogui. Žmogaus aukščiausias tikslas bei priemonės jį pasiekti rodo Viešpaties meilę žmogui. Taigi, antroji prieinama išvada sako, kad, jei Viešpats myli žmogų, tai ir žmogus žmogų turi mylėti. Šios meilės pasireiškimas skirstosi į smulkesnes šakas: artimo siauresne prasme, tautos, vaikų, tėvų, sužieduotinių, vyro ir žmonos meilę. Apie vyro ir žmonos meilę čia plačiau pakalbėsime.

Asmuo, turėdamas laisvą valią, pasirodo kartais labai maištingas ir nueina ne tuo keliu, kuriuo reikėtų. Jeigu prokreacija būtų vien nuo žmogaus malonės priklausiusi, kažin ar jis dar šiandien vaikščiotų žemėje. Viešpats lyčių meilės įdiegimu savo planus nuo to pavojaus apsaugojo. Pirmoje vietoje Dievo duotoji meilė tarnauja Jo paties tikslams — pripildyti žemę ir dangų. Jeigu jau ir negalima sakyti, kad žmogus neturi laisvos valios kurti ar nekurti šeimą, tačiau jo valia gerokai "supančiota", nes neveda arba tie, kuriuos prigimtis nuskriaudė, arba "tie, kuriems duota" (Mat. 19, 11).

Nepaliko Viešpats žmogaus vien įrankiu, bet už tai jį gausiai apdovanojo — leido pergyventi meilės grožį bei jos teikiamą laimingumą, leido bent kelias pakopas pakilti į Taboro kalną. Dvi besimylinčios širdys šaukte šaukia Taboro kalno žodžiais: "Mokytojau, gera mums čia būti" (Luko 9, 33). Ir ne tik būti, jos amžinai norėtų ten pasilikti. Tai vienintelė duota proga pajusti dangiško džiaugsmo kibirkštėlę. Jeigu tik tokio laipsnio laimingumas būtų danguje, jau vien dėl to verta ten būtų keliauti. Gaila tų, kurie neturėjo progos pergyventi to džiaugsmo, gaila ir tų, kurie jį pergyvenę užmiršo, nes Dievas neleido nuolat gyventi Tabore, nes meilę šioj žemėj sudaro ne vien emocijos, bet ir nuopelnai — reikia geros valios, pastangų ir darbo vykdyti Jo įsakymus. Šv. Jonas sako: "Nes tai yra Dievo meilė, kad mes laikytumėm Jo įsakymus" (I Jono 5, 3).

Žiedai sukeisti — prasideda naujas, bendras gyvenimas. Įsivaizduokim, jeigu pirmoji palaiminta būklė tęstųsi, neturėtume ne tik skyrybų, bet nei pikto žodžio, nei nesuderinamo nuomonių skirtumo. Tačiau Viešpaties specialios malonės laikas pasibaigė. Jis parodė meilės grožį, o toliau tavo eilė. Atėjo nuopelnų laikas. Dabar nuo tavęs priklausys, ar tavo meilė bus galima palyginti su rūpestingai prižiūrimu ir vešliai klestinčiu, ar tik su vegetuojančiu daigeliu. Ateitis atiduota į tavo laisvas rankas. Laisvės problema buvo paženklintas dangus, laisvės problema rojuj nulėmė žmonijos ateitį, laisvės problema lydi žmogų visą gyvenimą, negalėjo ji būti išskirta ir iš meilės.

Norėdamas išsaugoti meilę, elkis taip, kaip elgeisi prieš vedybas, būdamas įsimylėjęs. Žinoma, viso to elgesio nereikia imti paraidžiui, nes visko nepakartosi. Pavyzdžiui, tau nereikės bristi kelis kilometrus per purvynėlį pas savo mergužėlę. Atsiras ir naujų galimybių: pakeisti vystyklus, pastumti vežimėlį ir daugiau kitų.

Žmogus sutvertas amžinai laimei. Natūralu, kad jis ir šioje žemėje trokš-

ta laimės ir visur jos siekia, o ypač meilės srityje. Nerasi sužieduotinių, kurie nesvajotų apie šeimyninę laimę. Ji tampa ne tik jų svajone, bet ir siekimu. Šitoks jų nusiteikimas neturi nieko blogo savyje, tačiau, kai emocijų audrose nedaug lieka vietos kritiškumui, kuris nurodytų teisingą kelią, ateitis gali atnešti nusivylimą. Vėliau laikas parodys, kad troškimų, nors ir gražiausių, negana, kad nieks nieko veltui negauna — reikia valios, pastangų, darbo, aukos.

Nori laimės — gerai, bet pirmoji sąlyga: to noro turi atsižadėti. Tai skamba paradoksiškai, bet taip yra. Įsivaizduokim, ūkininkas tik sėdi už stalo per dienų dienas ir laukia, kada jam šeimininkė atneš skanų rūkytą kumpį, garuojančius kopūstus bei kitokių skanumynų. O ne! Šitaip jo linksmybės tuojau išsisemtų. Pirma jis turi sunkiai dirbti, daug nuovargio patirti, o jau tik po to gali pasidžiaugti gėrybėmis. Jis taipgi turi ilgai laukti vaisiaus ir nesusvyruoja, kad gal neapsimoka, nes kartais audra ar sausra gali visą jo derlių sunaikinti ir darbą paversti niekais. Panašus yra ir meilės kelias. Pirma užmiršk save, viską daryk, kad antroji tavo pusė būtų laiminga. Nenusimink, šiuo keliu eidamas, apviltas nebūsi. Tavo išsvajota laimė taps įsikūnijimu — ji kaip šviesa veidrodyje sugrįš dar galingesniu spindėjimu.

Meilė reiškiasi asmenų bendravimu. Kad nebūtų pažeistas laisvės principas vedybinės meilės asmenų bendravime, instinktyvioji meilė nėra žmogaus prigimties apribota vienam asmeniui. Kitaip sakant, nors vedybomis tavo svajonė tapo įkūnyta, bet tai nereiškia, kad negalės atsirasti nauji įsimylėjimo pavojai — gyvenime tokių pavyzdžių netrūksta. Užtat kova su šios rūšies pagundomis jau yra įnašas į kūrybinę meilę, pasireiškiančią ištikimybe. Kad riba nebūtų pažeista, — naudingas kriterijus galėtų būti toks: nedaryk to, ko negalėtum papasakoti žmonai. Šimtaprocentinis atvirumas apsaugos nuo nepageidautino žingsnio, kurio negalėtum atskleisti. Taipgi šimtaprocentinis atvirumas iššaukia šimtaprocentinį pasitikėjimą, labai reikalingą, nes be pasitikėjimo vargu ar įmanomas darnus gyvenimas.

Nė vienas žmogus nėra visais atžvilgiais tobulas. Tos moterys greičiau patrauks dėmesį, kurios pasižymi tokiomis dvasinėmis ar fizinėmis ypatybėmis, kurių žmona neturi. Tai nereiškia, kad dėl to turi vaikščioti "pelenuota galva" ar veidą apgaubęs bandito kauke. Žinok, kas galima, ir laikykis ribos. Gyvenam ne džiunglėse. Turim draugų, tolimesnių ir artimesnių. Jeigu sveikindamas draugo žmoną apkabinsi ir pabučiuosi, tai bus tik draugiškumo pareiškimas, ir dėl to nei pasaulis nesugrius, nei žmona tau akių neiškabins.

Negali būti kalbos apie meilę hareme. Ten yra visiškas moters asmens suniekinimas. Normalios padėties iškreipimą rodo ir žmonų laikymas po devyniais užraktais. Ten negali būti kalbos apie asmenų bendravimą meilėje Viešpaties nustatyta prasme. Haremai eina istorijon, bet naujieji laikai sukūrė "naujus haremus" — neištikimybę. Jeigu jau pradėsi bučinėtis, kad ir su draugo žmona, nuo savo žmonos slėpdamasis, tai jau blogai, nes tai jau bus trečio brovimasis į tarpą, kuriam čia ne vieta, nes Viešpats nori, kad būtų ne trys, ne šimtas, bet "du viename kūne". Čia kaip ir gamtos dėsnyje: toje pačioje vietoje du tilpti negali — vienas turi būti išstumtas. Argi tu išdrįstum įžeisti tą, kuri tau pa-

rodė meilės grožį, kuri tavo vyriškus jausmus subrandino?

Dievas davė žmonai ir vyrui specifines pareigas ir apdovanojo atitinkamomis fizinėmis bei dvasinėmis ypatybėmis joms atlikti. Vyras gavo pranašesnę fizinę jėgą ne tam, kad ją panaudotų pavergti žmonai. Jau jeigu ir nesinori tikėti, kad dar šiais laikais kultūringose tautose vyras "bandytų savo jėgą ant žmonos kailio", tai vis dėlto kasdieniniame šeimos gyvenime darbais įrodo, kad nenori žmonos pripažinti sau lygiateise. Nematymas reikalo dalintis pareigų našta yra lygių teisių nepripažinimas. Meilė eina toliau — ji pasiima didesnę naštą.

Viešpats vyrą įspėja dekaloge, išskirdamas moterį iš daiktų. Kai dešimtame įsakyme kalbama apie visus daiktus, tai devintasis paskiriamas specialiai moteriai, kad vyras ir jos nepalaikytų "daiktu" — tai yra, kad jis neturi elgtis su žmona vien savo nuožiūra ir nuotaika, bet kad tai yra du skirtingų prigimčių lygūs asmenys, kurių santykiavimas remiasi ne kurio vieno dominavimu, bet abipusiu, nuoširdžiu bendradarbiavimu.

Yra žmonių, kuriems siaubu skamba žodis "klausyti". Jeigu tas žodis jiems reiškia vergiškumą arba nusako nepakankamą nuoširdumą, tada jo vietoje vartoti "susiklausymą". Žmonos ir vyro santykiuose įsakymų neturėtų būti, bet užtat mylimo žmogaus pageidavimas yra daugiau negu įsakymas. Štai iškarpa iš teismo salės. Vyras ir žmona atsiduria prieš teisėją. Be abejo, prieš vedybas jie buvo "užmiršę" šitokį punktą įtraukti į savo gyvenimo programą. Be kitų iškyla ir piniginiai reikalai. Žmona kaltina vyrą išlaidumu. Vyras yra išteisinamas, išryškėjus, kad jis pakankamai duoda pinigų šeimos išlaikymui. Teismas išteisino vyrą, bet jis nusikalto meilei, nes jos įstatymai aukštesni už civilinius, ir vyras neprivalėjo daryti tai, ko žmona nenorėjo. Nei esminiuos, nei praktiniuos reikaluos nuomonių skirtumas negali būti nesuderinamas. Jei yra sričių, kurių "rateliuos girgžda žvyras", ir jau išmintis, panaudojusi visas galimybes, nesuranda būdo, kaip juos iš ten išrankioti, tai tada gera valia padės disharmonijos išvengti.

Kartais, atrodo, geros valios netrūksta, o tačiau reikalai nesivysto sklandžiai. Tokiu atveju trūksta kritiškumo. Manyti, kad turi gerą valią, neužtenka, nes čia nėra aiškios ribos, kur ji prasideda ir kur baigiasi. Kitam gali atrodyti, kad jos nėra pakankamai. Reikia neužmiršti, jog turi būti suderintos dvi geros valios, kad jos taptų viena. Tokiu atveju išmintingas sprendimas bus rastas ir tada, kai bus visai skirtingas supratimas ar pamėgimas.

Malonių reikalų svarstymas nesudaro sunkumų. Problemos kyla dėl aštresnių klausimų. Jas reikia ne tik išspręsti, bet rasti ir tinkamą būdą. Nesame nei angelai, nei velniai. Norėti amžinai skaidrios nuotaikos, tai būtų tas pat, ką norėti amžinos giedros, o to rezultatas — Sahara. Tačiau, jei esi blogoj nuotaikoj, tuomet, nespręsk galimų atidėti klausimų. O jei reikia tuojau pat spręsti, tai spręsk tinkama forma. Paniekiną žodžiai reikalo nepataisys.

Dėl sentimentų pavojaus duoti patarimą žmonai ir vyrui užsidaryti atskiruos kambariuos nakties poilsiui, tai yra žmonos ir vyro santykių arba tik teoretiškas pažinimas, arba nepakankamas į juos įsigilinimas. Dienos laiką atima pareigos, ir vakare nedaug atsiranda laisvų minučių, be to, vaikams girdint, ne visos problemos gali būti sprendžiamos. Taipgi yra didelis skir-

tumas tarp klausimų svarstymo prabėgom ir artimoj draugystėj. Todėl geriausias žmonos ir vyro minčių pasikeitimo laikas yra minutės prieš nakties poilsį. Kaip dvasiniuos reikaluos reguliari sąžinės sąskaita "nupučia dulkes" ir neleidžia susidaryti "purvo sluoksniui", taip ir žmonos-vyro nuolatinis, bendras žvilgtelėjimas į savo santykius padeda išsilaikyti tinkamoj aukštumoj. Tuo metu ne tik pasidalinama dienos įspūdžiais, kuriami planai, bet, kas svarbiausia, tai yra pasireiškusių nesklandumų greitas likvidavimas, nelaukiant, kol jie susirinks į nepralaužiamus ledų kalnus. Štai plieninė taisyklė! Jeigu jos laikysiesi, apviltas nebūsi. Nė vieną naktį nekeliauk sapnų karalystėn, nepabučiavęs žmonos. Nesunku tai įvykdyti geroj nuotaikoj, o tačiau ir blogoj nuotaikoj esant yra būtinai vykdytinas šv. Povilo patarimas: "Tegul saulė nenusileidžia ant jūsų rūstybės" (Efez. 4, 26).

Yra kiekvieno pareiga dirbti. Darbas jėgas išeikvoja, todėl privalom prarastas jėgas atstatyti. Tinkamas poilsis ir pramoga atstato jėgų pusiausvyrą, palaiko sveikatą ir gerą nuotaiką, taip svarbią šeimyniniame gyvenime. Dėl to poilsis ir pramoga taipgi yra pareiga, tokia pat svarbi kaip darbas, ir negalima į ją nekreipti dėmesio. Tik vyrai jau pernelyg pasirodo uolūs žmonas nuo šių pareigų "apsaugoti". Pasiklausę dainelės žodžių "peiliai, šaukštai ir šakutės, visi eina šokt polkutės", mano, kad ir žmonos gali su jais šokt polkutę ir joms tų linksmybių turi užtekti. Pagalvok, kaip tu jaustumeis, būdamas jos vietoj, ir tada bus nesunku suprasti, kad ir ją reikia paleisti nuo "grandinės". Aišku, kad žmona neša didesnę vaikų auginimo bei auklėjimo naštą, todėl nieko pikto neatsitiks, jei tu jai suteiksi daugiau prasiblaivymo progų negu sau.

Vyrui atiduota į rankas šeimos kūrimo iniciatyva. Tai yra privilegija, ir dėl to jo padėtis dėkingesnė. Ateina laikas už tai atsimokėti. Po vedybų jo pareiga parodyti iniciatyvą, meilės uždegtus žiburėlius paverčiant tradicija bei išlaikant gerą šeimos nuotaiką. Ir čia tinka patarlė: "Kaip pagiry šaukiama, taip girioj atsiliepiama". Deja, su apgailestavimu reikia tvirtinti, kad vyrai parodo iniciatyvos, tik tokios, kokios nereikėtų parodyti. Jis pirmas išeina vienas pramogų ieškoti, žmoną palikęs namuos; jam pasidaro per "kasdieniška" apvilkti žmoną paltu; užmiršta vedybų sukaktis ir žmonos gimtadienius.

Išsisėmimas, apsipratimas ir iš to kyląs nuobodumas yra nuolatinis gyvenimo reiškinys, todėl žmogus pasineša ar evoliuciniu, ar revoliuciniu keliu ieškoti naujovių. Nėra užbrėžtos ribos, kur reikia sustoti. Užtat kartais nueinama iki kvailysčių, bet dėl to nereikia kristi į pesimizmą ir smerkti naujovių ieškojimo. Su tokiomis nuotaikomis žmogus ateina ir į šeimą. Bendrame gyvenime asmuo pažįstamas (ar bent manoma, kad pažįstamas), tas veda irgi į monotoniškumą ir nuobodumą. Reikia naujovių žmonos ir vyro santykiuose. Tos naujovės, žmonos ir vyro asmeniškai pergyventos, pajungtos bendram interesui, papildo tradicijas, duoda naujas temas, gyvenimą atšviežina ir padaro įdomų.

Svarstytas mintis trumpai galėtume apibendrinti šiais šv. Povilo žodžiais: "Meilė yra kantri, maloninga. Meilė nepavydi, nesielgia sauvalingai, nesipučia. Ji yra nesididžiuojanti, neieško savo naudos, nesusierzina, neįtaria piktumu, nesidžiaugia neteisybe, o džiaugiasi tiesa, visa nukenčia, visa

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

CLEOPATRA

Reklamos ir propagandos reikšmė tikrai yra didelė. Tiesioginiai ir netiesioginiai išgarsinus daugiausia gamybos išlaidų sudariusį filmą "Cleopatra", smalsuolių masės dar prieš pasaulinę premjerą išpirko bilietų už 19 milijonų dolerių. Birželio 11 d., premjeros išvakarėse, filmą gaminusios Twentieth Century Bendrovės akcija buvo 35 dol. vertės. Po premjeros pasirodė didžiųjų Niujorko ir Londono dienraščių filmų kritikų labai skirtingos apžvalgos. Tarp kritikų nuomonių ir įvertinimų skilimas buvo daug gilesnis ir už pačią giliausią Kleopatros dekoltę, iš 57 filme vartojamų galimybių. Neigiamiems atsiliepimams žymiai viršijant teigiamus, gamintojų bendrovės akcijos birželio 13 d. vakare buvo kritusios iki 32.25 dol.

Gamintojai skelbiasi (girdamiesi ar dejuodami?), kad pastatymui išleista arti 40 milijonų dolerių. Didelė dalis šių pinigų išeikvota vien dėl žmogiškų fizinių bei moralinių silpnybių, bet dalis tos sumos, žinoma, atiteko ir tiesioginiam filmo paruošimui. Šis filmas, nežiūrint kuriuo požvilgiu bebūtų vertinamas, be abejo, pateks į filmų dar ne taip ilgą istoriją.

Vienas kanadiečių žurnalistų, lyg ir pasipiktinęs neigiamų kritikų puolimu, mėgina teisinti filmo silpnąsias puses, girdi, gamintojams buvę svarbu pateikti ne kokį meno šedevrą, bet tik progą masėms pasilinksminti. Vis dėlto iš tokio pajėgaus režisoriaus, kaip Joseph L. Mankiewicz, kurs didele dalimi paruošė ir šio filmo tekstą, laukiama daug daugiau, ypač kad pastatyme nesivaržyta su išlaidomis.

Neskaitant uvertiūros ir pertraukos, 221 minutę trunkančiame filme pateikiama Egipto karalienės Kleopatros politiniai ir asmeniniai santykiai — pirmoje dalyje su Romos Imperijos Julium Cezariu, o antroje — su Markum Antonijum.

Režisorius pakartotinai rodo tendenciją ne tiek paduoti bendrą panoramą, kiek susikoncentruoti prie atskirų charakterių tobulesnio perdavimo. Tačiau dažnai pasitaiko, kad net ir vidinėse scenose, kur lyg labiau stengiamasi apšlifuoti pavieniai charakteriai, vėl kurį nors besivystantį dialogą pertraukia masės tarnų ar tarnaičių, būriai karių ir pan.

Dar filmo pradžioje Cezaris primena Kleopatrai, kad ji per daug kalbanti. Tą pat būtų galima pasakyti ir apie visą filmą — neproporcingai gausu kalbų.

Jei kas, sudomintas Taylor-Burton užkulisių nuotykiais, bandys to ieškoti filme, bus apviltas. Filmo intymesnėse scenose Burton ypač atrodo abejingas, nuobodžiaująs ir, vieno amerikiečių kritiko išsireiškimu, lyg ir išsisėmęs "po per gausių repeticijų".

---

tiki, visako viliasi, visa pakelia" (I Kor. 13, 4-7). Toks yra kūrybinės meilės kelias, kuris veda į asmens branginimą, gilų prisirišimą, ištvermę, sielos džiaugsmą. Jeigu meilę jaunystėje būtų galima palyginti pavasario žiedų grožiui, tai vėliau pastangų subrandinta meilė yra panaši į rudens spalvų žaidimą, pripildytą prinokusių vaisių.

Bendrai paėmus, Richard Burton vaidyba šiame filme yra neabejotinai patį menkiausia visoje jo filmų ir teatro karjeroje. Triumfavęs teatro scenoje, ypatingai Hamleto rolėje, šiame filme Markaus Antonijaus vaidmeny jis pasirodo nesaugiai ir neįtikinančiai. Burton prieš filmavimo aparatą jaučiasi nejaukiai, lyg vengdamas fotografų, besiskverbiančių į jo privatų užkulisinį gyvenimą.

Nedaug geriau pasirodo ir Elizabeth Taylor. Iš jos tikrai daugiau laukta. Kleopatros rolėje ji visiškai neišlaiko karalienės orumo, neišvysto savo emocijų. Jei istorinė Kleopatra tebūtų buvus vien Taylor pavaizduojamo lygio, tai ir Cezaris, ir Antonijus lengvai būtų sulaukę gilios senatvės ir neįsivėlę į jos pinkles. Vienos Hollywoodo kritikės nuomone, vargiai beatsiras filmų bendrovė, kuri po šio filmo dar norėtų mokėti milijoną dol. už Taylor vaidybą.

Be abejo, visi filmo geriausieji momentai yra susiję su Rex Harrison virtuoziška vaidyba, pirmoje dalyje perduodant Romos politinį ir karinį genijų — Julių Cezarį. Harrison tikras savimi, sąmojingas, bet kurios padėties valdovas.

Tarp gausių šalutinių artistų visa galva prasikiša Roddy McDowall Oktavijano rolėje, kaipo nenuorama sąmokslininkas ir organizatorius bei karvedys.

Didis yra Leon Shamroy nuopelnas, pripildant didžiulį Todd-AO ekraną puikiai spalvota fotografija. Tikrai puikūs fotografiniai efektai, kai, atskirų laikotarpių įvykius pasakotojui jungiant savo paaiškinimais, privedamoji scena matoma senoviniame freske, kol pagaliau visa išryškėja ir tampa gyva.

Iš masinių scenų ypač didingos dvi — Cezario atvykimas į Aleksandriją ir Kleopatros įvažiavimas į Romą milžiniško sfinkso papėdėje. Tiek sausumos, tiek jūros mūšių įvykiai paduodami labai trumpai, tik prabėgom, daugiau dėmesio nukreipiant į atskirų asmenų veiklą.

Moraliniu atžvilgiu šis filmas taip pat sulaukė nusiskundimų. Gausiai vartojami nekuklūs rūbai, įtaigojančios situacijos, keletas kabaretinio stiliaus šokių priverte Legion of Decency šį filmą priskirti "B" kategorijai — dalinai netinkamas ir nepatartinas net ir suaugusiems.

8½

Italų režisorius Federico Fellini tiek problematiniais filmais "La Strada" ir "Nights of Cabiria", tiek kontroversiniu filmu "La Dolce Vita" patraukė publikos bei kritikų dėmesį ne vien Italijoje, bet ir už jos sienų. Koks bus ateinantis šio režisoriaus žingsnis? Publikai dideliu smalsumu laukiant, o kritikams galandant peilius, Fellini planavo gana originalų filmą, parodant dabarties žmogų, paskendusį kasdienybės gyvenime, prislėgtą sunkių kasdienybės problemų, susimaišiusį įvairiuose religiniuose bei moraliniuose klausimuose, bet galų gale viską baigiant optimistiška išvada.

Pasitarus su filminių tekstų paruošėjais Flajano ir Pinelli, šie paruošė keletą projektų ir bandymų, bet, pradedant statyti šį filmą, ne tik spaudai, bet net ir patiems artistams nebuvo pateiktas pilnas filmo siužetas. Tik diena iš dienos buvo apreiškiamos naujos scenos. Žurnalistai tai palaikė reklaminiu gestu, bet filmą baigęs, nuoširdžiame spaudai skirtame pasikalbėjime su savo ankstesniu biografu Angelo Solmi Fellini pareiškė, kad, pradėjus sukti filmą, siužeto aiškios eigos ir pabaigos nežinojęs nė jis pats. Stengėsi tik vystyti ir konkretizuoti iš anksto susidariusią apytikrę idėją. Šis filmas, nors nėra griežta prasme autobiografija, turi labai daug nuoširdžių autobiografinių bruožų. Fellini kiek laiko neapsisprendė, kuriai profesijai turės priklausyti filmo pagrindinis veikėjas. Pagaliau apsistojo prie filmų režisoriaus.

Režisorius Guido Anselmi, 43 metų (Fellini amžius) angoje jaučiasi fiziniai pavargęs ir dvasiniai išsekęs. Mineralinių vandenų vasarvietėje jis bando kūniškai sustiprėti ir vidiniai atsikvėpti. Jis žvelgia į save, koks jis yra, koks buvo ir koks turėtų ir galėtų būti. Peržvelgia savo pra-

eities gyvenimo svarbesnius momentus nuo pat vaikystės dienų. Jo sapnuose svarbų vaidmenį užima mirę tėvai, su kuriais tačiau jis maloniai pasišneka, lyg su gyvais. Maišosi taip pat ir jo ateities planai ir svajonės. Senatvės ir mirties baimė jam pasireiškia vaizdais, kuriuose įžvelgia save patį jau mirusį, nors aplink ūžia gyvenimas. Pagal sutartį su gamintojų bendrove Guido jau turi pradėti sukti naują filmą, bet nė pats dar nežino nei to naujo filmo vardo, nei siužeto ir nekartą jau nori pareikšti gamintojams, kad filmo nebestatys. Prie imponuojančio scenarijaus (raketos į erdvę modelis), apsuptas artistų, scenaristų, mechanikų ir pagelbininkų, Guido pasiryžta nepasiduoti ir iš žemiško purvo žengia aukštyn. Pripažindamas savo, kaip žmogaus ir kaip menininko, ribotumą, Guido priima save patį ir kitus taip, kaip randa, iškeldamas solidarumą, jungiantį gyvus su mirusiais ir geruosius su blogaisiais. Galutinai visu atsidėjimu ir nuolankumu priima sau gyvenime skirtą uždavinį. Baigminė vaikučių vizija, pristatanti režisoriaus vaikystės dienas, meta niūrion realybėn skaisčios ir giedrios ateities viltį.

Tai gana painus savęs tyrinėjimas, lyg esant psichiatro sofoje ar darant viso gyvenimo sąžinės sąskaitą. Filmo eiga vystosi lyg trijuose aukštuose. Pirmas aukštas — reali dabartis, kur Guido yra ne vien veikėjas, bet taip pat ir stebėtojas. Antrajame — atnaujinami vaikystės prisiminimai ir nagrinėjama jų įtaka dabarčiai. Trečiame aukšte iš dabarties ir praeities davinių veikėjo fantazijoje vystosi simboliniai ir kartais nerealūs vaizdai. Visa tai nesujaukta, bet sujungta į darnią visumą.

Fellini gausiai vartoja simbolinius bei kontrastinius vaizdus. Pvz. filmo pradžioje veikėjo dvasinis prislėgimas bei baimė išreikšta ir išoriniai — tirštame judėjime įkliuvus su automobiliu tunelyje. Durys jokiu būdu neatsidaro ir jam neleidžia išlipti... Vaikystės prisiminimuose baltos bendrabučio sienos sudaro griežtą kontrastą su juodais dvasiškių rūbais, juodomis klausyklomis ir t.t.

Dar prieš filmo prejerą Fellini pastebėjo, kad kai kurių intelektualų jam bus primetama Bergman, Proust ar Resnais įtaka. Į tai jis iš anksto atsakė, kad matęs tik vieną Bergman režisuotą filmą, apie Proust nieko nežinąs, o "Last Year At Marienbad" taip pat nematęs.

Pavadinimą naujam filmui "8½" pasirinkęs, norėdamas susumuoti visą savo ankstesnę veiklą filmų režisavime — anksčiau yra surežisavęs 6 ištisus filmus ir 5 gabaliukus sudėtiniuose filmuose.

Šiame filme artistų gana gausu. Stipriausiai pasireiškia režisoriaus Guido vaidmenyje Marcello Mastroianni, o jo žmonos vaidmenyje — Anouk Aimee. Trumpai keletoje scenų pasirodo ir Claudia Cardinale — garsėjanti italų artistė.

Publika šį filmą sutiko įvairiai. Pasaulinės premjeros metu šiek tiek plojo, bet nekvietė autoriaus. Vėliau vieno pietinės Italijos miestelio publika beveik primušė kino teatro savininką, kam rodė šį filmą, kur nieko nesą galima suprasti, ir reikalavo atiduoti bilietui išleistus pinigus. Tai gali būti perspėjimas nepasiruošusiai publikai.

Žiūrovui, subrendusiam ne tik fiziniai, bet taip pat ir etiniai bei estetiniai, kurs žvelgia į filmą ne vien kaip į galimybę pasilinksminti, praleisti laiką, užsimiršti ar paviršutiniškai pasijuokti, bet taip pat kaip į priemonę tarp atskirų asmenybių dalintis mintimis, dvasiniais atradimais, atverti savo sielos gilybes ir kitus bent truputį dvasiniai pakelti, šis filmas bus malonus šedevras.

MONDO CANE

Kronikos ir apžvalgos forma italų filmas "Mondo Cane" (Šuniškas pasaulis) surankioja iš skirtingiausių pasaulio tautų ir vietovių įvairius žmonių papročius, kuriuose daugiausia atsispindi žmoguje slypis gyvuliškasis elementas. Tos žmogiškosios silpnybės ypač išryškinamos, montažo pagalba sugretinant atskirus epi-

zodus, kurių filme iš viso pateikiama 27. Palyginimų ir kontrastų šviesoje gana keistai pasirodo net ir visai savyje nešuniški momentai.

Filmas pradedamas buvusiam filmų pasaulio "stabui" Rodolfo Valentino skirto paminklo atidengimu jo gimtajame miestelyje Castellaneta. Dabartiniai miestelio gyventojai stebi iškilmes visai žmogiškomis akimis. Kitame epizode italų artistas Rossano Brazzi, atėjęs į siuvyklą marškinių, užpuolamas būrio siuvyklos merginų. Gretimame epizode Havajų salų merginos gaudo sau vyrus. Trumpai peržvelgus alkias vyrų akis, godžiai stebinčias bikini pridegtas merginas prancūzų Rivieroje, kitame epizode senstelėjusi moteris Naujoje Gvinėjoje nuoga krūtine žindo paršiuką. Los Angeles priemiesty, Pasadena kapinėse laidojami šunes su specialiomis apeigomis, o gretimame epizode — Formozos restorane svečiai iš narvų pasirenka šuniukus, kuriuos jie pageidautų suvalgyti pietų metu. Kitame epizode Niujorko aukštesnės klasės restorane puošnūs svečiai ir viešnios užkandžiauja keptom skruzdėm ir kimštais vabalais. Nors čia komentatorius ir nedaro ypatingų sujungimų, bet aiški montažo peršamoji idėja — nereikia vykti nė į Kiniją ieškoti keistų papročių, nes jų gausu ir mūsų pačių tarpe. Strasburge žąsys penimos prievarta, o Japonijoje veršiai girdomi alumi. Arcipelago laukinių tautelių vado būsimos žmonos tukinamos įvairiais patiekalais, gi kontrastiniame epizode amerikietės moterys Vic Tanny sporto įstaigose stengiasi numesti nepageidaujamus svarus. Kituose epizoduose jūrų rykliai pagaunami ir, įgrūdus į gerklę spyglių gnūžtę, vėl paleidžiami į jūrą skausmingam nugaišimui; jaučiai skerdžiami, kalaviju nukertant galvą; paršai penkmečio šventėje laukinių užmušami lazdomis... Jūrų vėžliai, po atominių bandymų, praranda krypties jausmą ir, sudėję savo kiaušinius smėly, keliauja sausumos link, kur išgaišta nuo karščio. Ir t. t.

Nors filmo pradžioje pareiškiama, kad čia pristatoma bešališki ir nepasaldinti faktai iš kasdieniško gyvenimo, vis dėlto galima labai abejoti gamintojų nuoširdumu. Filmo epizodų parinkimas atrodo gana tendencingas ir vienašališkas.

Filmą surežisavo ir tekstą paruošė G. Jacopetti, P. Cavara ir F. Prosperi. Ryški spalvota fotografija.

Dėl gausiais žiaurumais perpintų vaizdų filmas toleruotinas vien pilnai subrendusiems žiūrovams.

THE PLAYBOY OF THE WESTERN WORLD

Airių dramaturgo John Millington Synge komedija "The Playboy of the Western World", dideliu pasisekimu vaidinta teatrų scenose nuo pat jos premjeros 1907 m., mėgėjų masėms pateikta taip pat ir 1955 m. "Angel" bendrovės plokštelėse, pagaliau susilaukė filminio pastatymo.

Pajūrio miestelio nuošalion smuklėn užklysta išgąsdintas jaunuolis ir prisipažįsta negyvai primušęs savo tėvą. Naujienų ištroškusiems smuklės lankytojams jis tampa didvyriu, o neištekanti savininko duktė jame jau įžiūri savo būsimąjį vyrą. Apylinkės žmonės, ypač merginos, juo taip pat domisi ir jį aukština, kol pasirodęs tėvas, nors ir su kruvinu raiščiu ant galvos, bet vis dėlto gyvas, visą padėtį "sugadina". Visi atsimeta nuo jaunojo Christi garbinimo. Naujame ginče su tėvu, ir vėl jį pritrenkdamas, Christi šį kartą susilaukia kaimiečių pykčio. Jie jau ruošiasi jį nulinčiuoti. Bet tėvas ir vėl pasirodo gyvas, šį kartą padėtį išgelbėdamas. Išvadavęs sūnų, kartu su juo pranyksta pajūrio tolumoj. Pegeen su liūdesiu žvelgia į tolstantį Christi, kaip vienintelę ištekėjimo blėstančią viltį.

Veiksmas daugiausia vyksta minėtoje užeigoje. Tad ir filmas tiek vienodomis dekoracijomis, tiek nesibaigiančiais airišku akcentu dialogais daugiau panašus į teatrinį pastatymą. Filminis gyvumas kiek pasireiškia negausiais momentais, kai veiksmas daugiau išsiveržia į kaimelio mugę bei pajūrio kopas.

Režisorius Brian Desmond Hurst paruošė šiam filmui taip pat ir tekstą, nedaug nutoldamas nuo originalios komedijos. Spalvota Geoffrey Unsworth fotografija perduoda keletą tikrai puikių gamtovaizdžių, filmuotų Dingle Bay, Airijoje.

Tarp airių artistų būrio ypač išsiskiria Gary Raymond, kaipo nenuorama jaunuolis Christi, ir Siobhan McKenna — smuklininko dukters rolėje.

Tiek suaugusiems, tiek vyresniam jaunimui artistų ilgi lyriniai dialogai vis dėlto gali atrodyti nuobodūs. Kartkartėmis pasitaiko progų, kur, galint lengvai išsiversti paprastu "ačiū", panaudojama kad ir toks išsireiškimas: "May God and Mary and Saint Patrick bless you and reward you for your kindly talk".

ALĖ RŪTA

THE STRIPPER

Visoms paauglėms mergaitėms verta pamatyti šį filmą, kuriame parodoma, kaip gali būti jaunystė ir grožis sutrypta į purvus, jei nesisaugoma gudrių apgavikų, dažnai kalbančių apie meilę ar pasisekimus.

Jauną, gražią ir gabią merginą, vardu Lila, įtikinamai atvaizduoja artistė Joanne Woodward. Vaikystėje ji turėjo gražių svajonių ir norėjo savo gabumais prasiveržti į scenos žvaigždes. Iš pradžių jai sekėsi, ir gyvenimas atrodė viliojantis, daug žadantis. Bet, kai Lila grįžta į savo gimtinę ir į vaikystės prisiminimus suaugusia mergina, ji, pati nepajutusi, jau yra įklimpusi į nebešvarią draugystę su pagyvenusiu, pinigą tevertinančiu vyru ir jau aptaškiusi savo vaikystės svajones gyvenimo ratų purvais. Lila yra nuoširdi, atvira, entuziastinga, kiekvieną greit pamilstanti, bet neatsargiai vaikšto beduginių pakraštėliais. Nedorasis vyras ją palieka ir vėl susiranda, nustumia ir prisitraukia, lyg kokį daiktą, kartodamas: "Tu esi niekas, niekas!" Ir nieko nebepagelbsti per vėlai surasta didelė ir tyra meilė: kartą paslydusi, mergaitė slysta žemyn ir žemyn, vis labiau susipurvindama ir labiau niekinama net ir to, kuriam ji uždirba didelius pinigus. Filmo pabaigoje Lila dar mėgina sukaupti savo valią ir gelbėtis pati, bet nėra daug vilčių, kad ji išsigelbės. Filmas liūdnas, bet gera vaidyba ir problemos rimtumas žiūrovui neleidžia nuobodžiauti; ir vėliau yra daug medžiagos mąstymams bei išvadoms. Mažiems vaikams filmas būtų dar nesuprantamas ir nenaudingas.

TOYS IN THE ATTIC

Dean Martin, Geraldine Page ir Yvette Mimieux šiame filme vaidybiškai gerai pasirodo. Tai nenormalios ir nelaimingos šeimos vaizdas šių dienų Amerikoje. Šiame ne pramoginiame, o psichologiniame ir problematiniame filme, kaip veidrody, atsispindi nemažai modernaus gyvenimo ligų ir nepagydomų ligonių, kurie nė nelaikomi ligoniais, jiems net besimaišant socialinio, ekonominio ir meninio gyvenimo viršūnėse. Tai daugelio tragedijų pradžia, deja, ne pabaiga. Tai nelaimingų žmonių, besisukančių užburtame rate, nesibaigianti agonija. Turtų troškimas, nesveika meilė, neištikimybė, apgaulės, intrigos, pavydas, tuštumas, vienišumas iki beprotybės, gyvenimo baimė, teroras, šeiminė diktatūra, — visa tai galima rasti šiame sufilmintame draminiame veikale, parašytame Lillian Hellman. Filmas sunkus ir suprantamas tik giliau galvojantiems suaugusiems. Įdomus ypač psichologams ir pedagogams. Gali būti gilesnių diskusijų objektu.

Pramogautojai ir vien poilsio ieškotojai geriau tegu šio filmo nežiūri.

Naujas "Laiškų Lietuviams" Redaktorius

Nuo spalių mėn. "Laiškus Lietuviams" pradeda redaguoti tėvas Kęstutis Trimakas, S. J. Man teko šį žurnalą redaguoti jau beveik keturiolika metų, nuo pat jo įsteigimo. Ši pareiga buvo maloni, nes bendradarbiavimas su skaitytojais buvo nuoširdus. Esu dėkingas visiems už viską. Ypač dėkoju Putnamo seselėms už kruopštų spaudos darbą ir dail. A. Kurauskui už meninę priežiūrą. Tikiuosi, kad ir su naujuoju redaktorium visi nuoširdžiai bendradarbiaus.

Su tikra pagarba ir dėkingumu visiems

Juozas Vaišnys, S. J.

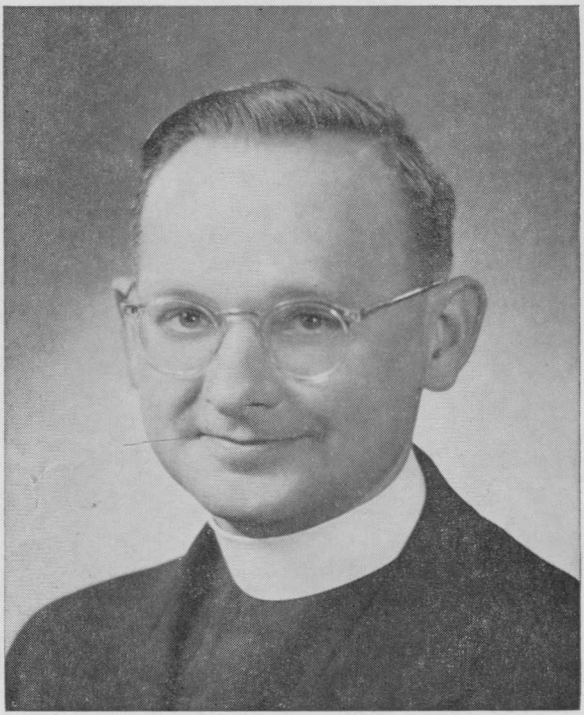

"Laiškai Lietuviams" skelbia konkursą parašyti straipsniui, tema:

"Koki aš noriu matyti kunigą".

Rašinys turi būti ne ilgesnis 3000 žodžių (gali būti trumpesnis) ir tinkamas spausdinti "Laiškuose Lietuviams". Galima vartoti ir beletristinę formą. Konkursas baigiasi 1964 m. vasario mėn. 1 d. Laimėtojams bus duodamos trys premijos: I — 100 dol., II — 60 dol. ir III — 40 dol. Pirmosios premijos mecenatas yra dr. L. Kriaučeliūnas. Kitų premijų mecenatai dar tebelaukiami.

Laimėtojams premijos bus įteiktos "L. L." metiniame parengime 1964 m. kovo 15 d., sekmadienį, Jaunimo Centre. Meninę programą atliks Lilija Šukytė (sopranas) ir Laima Bildušienė (mezzo-sopranas), akompanuojant Manigirdui Motekaičiui.

Dailininko PAULIAUS AUGIAUS grafikos darbų monografija jau ruošiama. Vytautas Saulius ir dail. Algirdas Kurauskas yra pasiėmę visą medžiagos paruošimo, tvarkymo ir spaudos darbą. Monografijoje bus dail. Telesforo Valiaus ir dail. Algirdo Kurausko studijiniai rašiniai, kurie bus išversti ir į anglų kalbą. Bibliografas A. Ružancovas monografijai paruošė tinkamą bibliografiją. Monografija bus didelio formato (11x14), spausdinama specialiame, grafikos medžio raižiniams pritaikytame popieriuje. Ši tiek jaunimui, tiek suaugusiems, tiek amerikiečiams tinkama 300 psl. knyga išeis iš spaudos šių metų gale. Kaina 15 dolerių. Monografiją leidžia dailininko Augiaus žmona, kurios adresu galima užsisakyti šią įdomią ir vertingą knygą. Užsisakant įmokėti nereikia. Adresas: Danutė Augienė, 6508 S. Talman Ave., Chicago 29, Ill.

LAIŠKAI LIETUVIAMS

2345 West 56th Street

Chicago 36, Illinois